SKEPTIKKO

3/93

Numero 18 10.9.1993

Skeptikot ja uskonnot

Toimiessani Skepsiksen puheenjohtajana minulta kysyttiin silloin tällöin, miksi yhdistyksemme on kiinnostunut kaikenlaisista "pikkuhuijareista", joihin vain harvat kiinnittävät huomiota, mutta ei välitä siitä maailmanlaajuisesta "huijauksesta", jota harjoitetaan eri uskontojen nimissä.

Rajanveto perinteisen uskonnon ja esimerkiksi astrologiaan tai "luonnon parantavaan voimaan" perustuvan vakaumuksen välillä ei ole ongelmaton. Uskonnollisella uskolla ja pseudotieteellisellä uskolla on paljon yhteistä, mm. se, että empiirisen ja kriittisen tiedonhankinnan merkitys on kummassakin vähäinen. Uskovaisen maailmankatsomuksen lähtökohtana on pikemmin jokin kirja tai henkilö, jota pidetään suurena tai jopa absoluuttisena auktoriteettina. Tällaisia auktoriteetteja ovat niin perinteisten uskontojen pyhät kirjat Raamatusta Koraaniin kuin meidän aikamme gurut ja profeetat, kuten esimerkiksi antroposofi **Rudolf Steiner**, scientologian perustaja **L. Ron Hubbard** ja vaikkapa Suomen oma "tähtien lähettiläs" **Rauni-Leena Luukanen-Kilde**.

Eri uskonnolliset ja rajatiedon piiriin kuuluvat liikkeet poikkeavat kuitenkin sisällöltään suuresti toisistaan - ja eräänä vedenjakajana voidaan pitää niiden suhtautumista tieteen menetelmiin ja saavutuksiin.

Tyypillinen rajatiedon liike - riippumatta siitä, kutsuvatko sen kannattajat sitä uskonnoksi, teknologiaksi tai Uuden Aikakauden tieteeksi - sisältää melkein poikkeuksetta väitteitä, jotka ovat selvässä ristiriidassa nykytieteen tietojen kanssa ja joiden paikkansapitävyyttä voidaan ainakin periaatteessa tutkia empiirisesti.

Tyypillinen uskonto taas painottaa eksistentiaalisia, metafyysisiä ja eettisiä kysymyksiä. Puhtaimmassa - ja minun mielestäni jaloimmassa - muodossaan uskonto seuraa myönteisessä hengessä tieteen edistystä ja tyytyy tulkitsemaan tieteen saavutuksia omassa viitekehyksessään. Johtavat kirkot ovat tänään jopa hyväksyneet tieteen kartoittaman elämän pitkän kehitystarinan planeetallamme ja päätyneet siihen, että Raamatun luomiskertomuksia on tulkittava vertauskuvallisesti pikemminkin kuin kirjaimellisesti. Ymmärtääkseni tämä on myös oman evankelis-luterilaisen kirkkomme virallinen kanta.

Kristilliset liikkeet ja suuntaukset muodostavat kuitenkin oman laajan kirjon avarakatseisista arkkipiispoista äärifundamentalisteihin. Yhdysvalloissa fundamentalistiset piirit ovat jopa perustaneet tehokkaan tieteenvastaisen propagandaliikkeen, joka nimellä "tieteellinen kreationismi" on saanut miljoonat amerikkalaiset uskomaan, että geologiset ja paleontologiset löydöt "oikein tulkittuina" tukevat Raamatun kuvaamaa luomista kuudessa päivässä noin 10 000 vuotta sitten ja että tiedemiesten tarina miljardeja vuosia kestäneestä hitaasta kehityksestä on silkkaa puppua!

Juuri sen tähden, että *Skepsis ry.* on sääntöjensä mukaan "uskonnollisesti sitoutumaton", meillä on vapaat kädet tarkastella kriittisesti mitä empiirisen tutkimuksen piiriin kuuluvia väitteitä tahansa täysin riippumatta siitä, minkä uskonnon tai muun ideologian nimissä ne esitetään. Minusta tuntuu kuitenkin, että ainakin tällä hetkellä niin ikivanhat taikauskot kuin niiden pseudotieteelliset tai uususkonnolliset ja yleensä voimakkaasti kaupallistuneet nykymuodot tarjoavat meille suurempia ja tärkeämpiä tutkimus- ja valistustehtäviä kuin perinteiset uskonnot.

Nils Mustelin
professori

SKEPTIKKO 3/93 ♦ NUMERO 18

SISÄLTÖ

Skeptikko ♦ Julkaisija: Skepsis ry ♦ Päätoimittaja: Hannu Karttunen, Kolmas Linja 30 A 9, 00530 Helsinki ♦ Toimitus: LavengriPress, Marketta Ollikainen, Lammastie 6 A 3, 01710 Vantaa, puhelin 90 - 848 449 ♦ Taitto: Tiina Kaarela, Tieteellisten seurain valtuuskunta ♦ Kaikki tässä lehdessä julkaistut kirjoitukset ovat kirjoittajien omia mielipiteitä, eivätkä edusta toimituksen, Skepsiksen tai CSICOPin virallista kantaa. ♦ ISSN 0786-2571 ♦ Painopaikka: Tammer-Paino Oy, Tampere.

EINO KAILAN HÄMÄRÄ NURKKA

Jouko Aho

Tulevaisuuden ennustelu ei ole aitoa totuuden etsintää vaan "korviketta henkisten asiain alalla", kirjoitti **Eino Kaila** (1943: 23) kirjassaan *Syvähenkinen elämä*. Kaila tunnetaan luonnontieteellisen psykologian pioneerina ja loogis-analyyttisenä filosofina, joka purjehti vain kirkkaita pintavesiä ajatuksen aavalla merellä. Kuitenkin hänen kerrotaan kerran todenneen, että "jokaisella tutkijalla on Dunkle Ecke" (von Fieandt 12.5.1993). Myös hänen maailmassaan oli tuo hämärä nurkka; paikka, jossa hänen ajatuksensa askartelivat telepatian ja taikavarpujen parissa.

"Olen harrastellut näitä asioita"

Psykologian dosentti ja Turun yliopiston filosofian professori Eino Kaila (1890-1958) kirjoitti 12.10.1923 Helsinkiin teoreettisen filosofian professori **Arvi Grotenfeltille** (1863-1941), jonka hän tiesi harrastaneen aktiivisti "psyykkistä tutkimusta". Akateemisen taivaan nouseva tähti pyysi jo emeritusikää lähestyneeltä professorilta lainaksi parapsykologiaa käsittelevää kirjallisuutta; tarkemmin sanoen Society for Psychical Researchin *Proceedings*-sarjaa.

Kaila kertoi tuossa kirjeessään kiinnostuksestaan meedioiden toimintaan, ja hän myös suunnitteli parapsykologiaa käsitteleviä esitelmiä. Ne jäivät kuitenkin pitämättä, ja pian Kaila muuttui epäilijäksi, jollaisena jälkipolvet hänet muistavat. 22. elokuuta 1926 hän kirjoitti jälleen Grotenfeltille, joka oli lähettänyt hänelle *Ajatuksessa* julkaistun kirjoituksensa *Miten on "okkultismia" ja parapsykologiaa arvosteltava tieteellisen sieluntutkimuksen kannalta*. Grotenfeltin (1926) kanta parapsykologiaan ja sen ilmiöihin oli sekä kriittinen että maltillisen myönteinen. Kirjeessään Kaila painotti omaa epäilevää asennettaan.

"Olen itsekin vähän harrastellut näitä asioita, ja mikäli pystyn niitä arvostelemaan, tuntuu minusta että Veljen (Grotenfeltin, J.A.) kannanotto on objektiivinen ja kriitillinen. Kuitenkin täytyy minun sanoa, että *Okkultismus in Urkunden* ensi osan kritiikki mediumismin fyysillisistä ilmiöistä miltei vakuutti minut siitä, että ne ilmiöt lienevät vain huijausta", Kaila kirjoitti.

Saksalaisen parapsykologian pioneerihahmon **Max Dessoirin** toimittaman *Okkultismus in Urkunden*-teoksen ensimmäinen osa (von Gulat-Wellenberg et al. 1925) käsitteli meedioiden fysikaalisia aikaansaannoksia varsin kriittiseen sävyyn. Vaikka se opasti Kailan epäilijän osaan, jossa hän esiintyi siitä lähtien, hän ei kuitenkaan kiistänyt kaikkia paranormaalin olemassaolon mahdollisuuksia myöhemminkään.

Westerkullan murha ja alatajuinen herkkyys

Kaila ei juurikaan puuttunut parapsykologiaan julkisuudessa. Hän sivusi tuota aihetta vuonna 1923 teoksessaan *Sielunelämän rakenne*, jossa hän käsitteli myös psyykentoimintojen häiriöitä ja hämäriä alueita. Hän mm. mainitsi, että hysteerikkojen "alitajuinen herkkyys" voi eräissä tapauksissa olla niin tavattoman suurta, että sillä on merkitystä arvioitaessa spiritismin yhteydessä tavattuja ilmiöitä kuten selvänäköisyyttä (Kaila, 1923: 556).

Pari vuosikymmentä myöhemmin Kaila kuvasi Nostradamuksen kielteisessä valossa *Syvähenkisen elämän* sivuilla (Kaila, 1943: 9-23).

Selkeimmin Kaila ilmaisi julkisen kantansa parapsykologian ilmiöihin vuonna 1949, jolloin hän kirjoitti *Uuteen Suomeen* artikkelin aikoinaan suurta huomiota herättäneestä Westerkullan murhasta. Helsingin lähistöllä sattuneessa tapauksessa murhaaja oli kätkenyt ruumiin Westerkullan kartanon metsään, josta sitä ei aluksi yrityksistä huolimatta löydetty. Uhrin työtoveri "M.E." näki murhan unessa, ja sen perusteella hän myös kykeni osoittamaan uhrin sijainnin. Monet katsoivat tapauksen todistaneen selvänäköisyyden, mutta Kaila kirjoitti toisesta näkökulmasta.

Kaila (1949) selitti artikkelissaan M.E:n selvänäköisyyden siten, että tämä oli ensimmäisten etsintöjen aikana aistinut mätänevän ruumiin hajun niin heikkona, ettei se ollut noussut tajuntaan valveilla olon aikana. Unessa "selvänäkijä" oli rekonstruoinut murhan tietojensa perusteella. Skeptikko Kaila huomautti, että M.E. oli saattanut saada selville luonnollista tietä kaikki ne asiat, jotka hän näki unessa selvästi, ja jotka täsmäsivät tiedettyjen tosiasioiden kanssa. Kaila myös tiivisti tässä yhteydessä ainoan kerran painetussa julkisuudessa kantansa parapsykologian ilmiöihin:

"Sillä ennen kuin oletamme "selvänäköisyyttä" ja muita "yliluonnollisia kykyjä", on tietenkin syytä katsoa, eikö ilmiötä saada ymmärretyksi täysin "luonnollisella" tavalla, käyttäen niitä selitysperusteita, jotka nykyisestä biologisesta psykologiasta tunnemme."

Kaila ei siis kiistänyt jyrkästi "selvänäköisyyden" tai muiden "yliluonnollisten kykyjen" mahdollisuutta, vaikka hän kehottikin lukijoita etsimään ensi sijassa "luonnollisia" selityksiä. Hänen asenteensa esimerkiksi telepatiaan olikin vuosikymmenten ajan avoin vaikkakin epäilevä; näin aina-

"Sillä ennen kuin oletamme "selvänäköisyyttä" ja muita "yliluonnollisia kykyjä", on tietenkin syytä katsoa, eikö ilmiötä saada ymmärretyksi täysin "luonnollisella" tavalla, käyttäen niitä selitysperusteita, jotka nykyisestä biologisesta psykologiasta tunnemme."

kin muistelevat eräät hänen akateemiset työtoverinsa.

Kai von Fieandt toimi 1930-luvulla Kailan vapaaehtoisena assistenttina Helsingin yliopiston psykologian laboratoriossa, ja sittemmin hän peri Kailan manttelin maan arvovaltaisimpana psykologina. Hänen (haastattelu 12.5.1993) mukaansa Kaila tunsi mielenkiintoa parapsykologiaan mutta oli tarkka tiedemiehen maineestaan. Privaatisti hänellä oli kuitenkin tapana viitata esimerkiksi telepatiaan seuraavalla tavalla: "Jos ajatuksensiirtoa ylimalkaan on olemassa, kuten olen taipuvainen otaksumaan, niin silloin....".

Vuosikymmenten takaisiin muistoihin tulee toki heittää ripaus suolaa, mutta kun toinenkin emeritus muistaa samanlaisen Kailan, asiassa voi todellakin olla perää. **Martti Takala** toimi 1940-1950 -lukujen vaihteessa Kailan assistenttina. Myös Takalan (haastattelu 11.5.1993) mukaan Kaila oli sekä utelias että skeptikko. Kaila tunsi paljon mielenkiintoa telepatiaa kohtaan, mutta pettyi pahasti, kun mitään aitoja todisteita ei löytynyt.

"Humpuukia", sanoi Eino Kaila

Taikavarvut taipuivat Suomessa myös 1950-luvun alussa, ja niistä myös keskusteltiin ja kirjoiteltiin. Metsäntutkimuslaitoksen maantutkimusosaston esimies ja professori **Viktor T. Aaltonen** jopa kir-

joitti niistä myönteisen kirjan, *Maansäteily tieteen valossa* (1952). Myös Eino Kaila otti taikavarvun käsiinsä. Seuraava tarina perustuu emeritus Martti Takalan muistikuviin (haastattelu 11.5.1993).

Kaila, maalaisliittolainen kansanedustaja **J. Emil Lampinen** ja Kailan assistentti Takala autoilivat joskus 1940-1950 -lukujen vaihteessa Porvoon maalaiskuntaan, jossa Kailan perheellä oli loma-asunto. Ohjelmassa oli seuraelämää rouvien kanssa, ja assistentin tehtävänä oli poimia kukkia professorin taiteilijavaimolle, **Anna Snellman-Kailalle**. Lampinen puolestaan näytti innokkaasti Kailalle vesisuonten etsintää taikavarpujen avulla, jolloin aihetta käsittelevää kirjallisuutta jo tuntenut Takala toi esiin oman selitysmallinsa. Varpu taipuu alitajuisten motoristen liikkeiden seurauksena silloin, kun koehenkilö keskittyy johonkin kohtaan maassa. Tämä oli hänen muistikuvansa mukaan Kailalle oivallus.

Assistentin oivallus ärsytti professorin siinä määrin, ettei hän enää suostunut puuttumaan aiheeseen sanallakaan, vaikka Lampinen yritti toistuvasti johdattaa keskustelua taikavarpuihin. Illemmalla Kaila kutsui Takalan asunnolleen, käveli jonkin aikaa levottomana ympäriinsä ja tokaisi: "Humpuukia!". Takalan tulkinnan mukaan Kaila oli jälleen pettynyt negatiivisiin tuloksiin. Samaan tapaan von Fieandt (haastattelu 12.5.1993) muistaa, että Kaila oli kommentoinut hänelle Aaltosen maasäteilykirjaa: "Kaikilla tutkijoilla on Dunkle Ecke".

Kuitenkin myös Kailalla itsellään oli tuo "hämärä nurkka"; osoittihan hän vuosikymmenten ajan kiinnostusta paranormaaleihin asioihin. Hän liikkui kuitenkin siellä vain yksityisesti, eikä antanut sen levitä tieteellisenä pitämälleen elämän alueelle. Psykologiassa se olisi merkinnyt parapsykologian hyväksymistä, ja siihen Kaila ei tiettävästi koskaan ollut valmis. Suomen ensimmäinen parapsykologian yhdistys *Sällskapet för psykisk forskning* lisäsi vuonna 1950 ohjelmaansa parapsykologian professuurin perustamiseen vaikuttamisen. Ajatuksen takana oli seuran tuolloinen puheenjohtaja **Uno Remitz**, joka muisteli nimenomaan Eino Kailan asettuneen jyrkästi poikkiteloin. Kaila oli tiettävästi sanonut, että hän tekisi kaiken mahdollisen, että moinen professuuri jäisi perustamatta (Remitzin kirje 15.6.1993).

Viitteet

Aaltonen V.T. 1952. Maansäteily tieteen valossa. Helsinki: Pellervo-seura.

Grotenfelt A. 1926. "Miten on okkultismia ja "parapsykologiaa" arvosteltava tieteellisen sieluntutkimuksen kannalta". Ajatus, vol.1: 43-96.

von Gulat-Wellenberg W. et al. 1925. Okkultismus in Urkunden, I: Der physikalische Mediumismus. Berlin: Baerwald.

Kaila E. 1923. Sielunelämän rakenne. Porvoo: WSOY.

Kaila E. 1943. Syvähenkinen elämä. Helsinki: Otava.

Kaila E. 1949. "Miten toteenkäypä uni syntyy". Uusi Suomi, no.249 / 4.10.1949: 8.

Eino Kailan kirjeet Arvi Grotenfeltille. Arvi Grotenfeltin kokoelma Helsingin yliopiston kirjastossa: kirjekansio 2.

Kai von Fieandtin haastattelu 12.5.1993.

Uno Remitzin kirjallinen tiedonanto: 15.6.1993.

Martti Takalan haastattelu 11.5.1993.

Kirjoittaja Jouko Aho on filosofian tohtori ja historian assistentti Oulun yliopistossa. Hänen tuore kirjansa "Parapsykologit: ulkopuolisen näkemys poikkeavan tieteen suomalaiseen historiaan" ilmestyy Suomen Historiallisen Seuran sarjassa kuluvan vuoden aikana. Oheinen kirjoitus on Skeptikkoa varten muokattu ja lyhennetty versio kirjan Kailaa käsittelevästä osuudesta.

Kirjoittaja kiittää Kai von Fieandtia, Uno Remitziä ja Martti Takalaa.

MIHIN SUOMI USKOO?

Marketta Ollikainen
Skeptikko

Tuore mielipidetutkimus paljastaa, että useampi kuin joka kolmas suomalainen uskoo ufoihin, lähes yhtä moni henkiparannukseen ja neljännes suomalaisista pitää jälleensyntymää mahdollisena. Kummituksiinkin uskoo joka kymmenes suomalainen.

Tutkimus myös paljastaa, että enemmistö suomalaisista uskoo erilaisiin yliluonnollisiin ilmiöihin, vaikkakin osa kansalaisista pitää niitä erittäin epätodennäköisinä.

Tutkimus tehtiin toukokuussa Kirkon tutkimuslaitoksen aloitteesta Gallup Fennican tekemän kansainvälisen arvotutkimuksen yhteydessä.

Tutkimuksen mukaan 35 prosenttia suomalaisista uskoo ufoihin. Henkiparannukseen uskoo 32 prosenttia, jälleensyntymiseen 24 prosenttia, horoskooppeihin 18 prosenttia, meedioihin 17 prosenttia, noituuteen 13 prosenttia ja kummituksiin 10 prosenttia kansalaisista. Luvuissa on laskettu yhteen ne jotka uskovat vakaasti kyseisten parailmiöiden olemassa oloon ja ne jotka pitävät niitä todennäköisinä.

Jos luvuista erotetaan ne, jotka pitävät parailmiöitä ehdottomina totuuksina, tutkimuksen tulos ei näytä skeptikon näkökulmasta aivan yhtä huolestuttavalta. Esimerkiksi ufoihin vakaasti uskovien määrä supistuu seitsemään prosenttiin, joka sekin tosin on väestömäärään suhteutettuna noin 350 000 kansalaista. Henkiparannukseen uskoi vakaasti kuusi prosenttia ja horoskooppeja piti ehdottomina totuuksina neljä prosenttia suomalaisista. Jälleensyntymään uskovia lukuunottamatta muiden edellä mainittujen ryhmiin uskovien määrä liikkui prosentin parin välillä.

Kiinnostus jälleensyntymään heräsi 1970-luvulla

Jälleensyntymään uskovien määrä on mielenkiintoinen. Kun vastaajille tarjottiin vaihtoehtoisia malleja, varsinaisten uskovien määrä tippui 13 prosenttiin. Tutkimuksen teettäneen Kirkon tutkimuslaitoksen johtajan **Harri Heinon** mukaan jälleensyntymään uskovien määrää on ennenkin selvitetty eri yhteyksissä.

"Varhaisin suomalainen selvitys on vuodelta 1951, jolloin vain kolme prosenttia kansalaisista uskoi jälleensyntymään. 1970-luvulla uskovien määrä kasvoi selvästi ja on sen jälkeen pysynyt lähes samana. Esimerkiksi kolme vuotta sitten tehdyssä selvityksessä saatiin sama tulos: 24 prosenttia kansalaisista uskoi jälleensyntymään", Heino kertoo.

Heinon mukaan jälleensyntymän osalta luvut eri ajoilta eivät ole täysin vertailukelpoisia, koska aiemmissa kyselyissä oli painotettu kysymykset vähän eri tavoin. Sen vuoksi myös tässä tutkimuksessa kyselylomakkeeseen liitettiin erilaisia vaihtoehtoja, Heino sanoo.

Opiskelijat uskovat muita useammin

Tutkimuksen huolestuttavin paljastus on se, että kaikilla rintamilla opiskelijat uskovat parailmiöihin muita väestöryhmiä selvästi useammin.

"Väite, että opiskelijat olisivat muita väestöryhmiä rationaalisempia ja kriittisempiä ei ainakaan tämän tutkimuksen valossa näytä pitävän paikkansa", Heino sanoo.

Tutkimuksen mukaan lähes puolet opiskelijoista, 47 prosenttia, uskoo ufoihin tai ainakin pitää niitä todennäköisinä. Vakaasti uskovienkin määrä oli niinkin korkea kuin 12 prosenttia.

Opiskelijoiden herkkäuskoisuutta kuvaa myös se, että kun meedioiden selvännäköisyyttä piti totena kansalaisista keskimäärin vain kaksi prosenttia niin opiskelijoista meedioihin vakaasti uskovia oli viisi prosenttia.

Horoskooppeihin uskoi tai piti niitä todennäköisesti totena 32 prosenttia opiskelijoista, kun väestöstä keskimäärin 18 prosenttia uskoi niihin. Myös kummituksiin uskoi opiskelijoista 16 prosenttia.

"Yleensäkin nuoret suhtautuivat muita ikäryhmiä kritiikittömämmin parailmiöihin", hän lisää.

Akateemisesti koulutetut eivät erottuneet

Tutkimus paljasti, että akateemisen koulutuksen suorittaneet eivät suhtautuneet juuri muuta väestöä kriittisemmin parailmiöihin.

"Ehkä hieman joissain osa-alueilla akateemisten koulutettujen prosenttiluvut olivat muita ryhmiä pienemmät, mutta erot eivät olleet mitenkään merkitsevät", Heino kommentoi. "Esimerkiksi kukaan akateemisista ei pitänyt horoskooppeja ehdottomina totuuksina (koko väestöstä yksi prosentti), mutta todennäköisenä sen sijaan piti kahdeksan prosenttia."

Kuriositeettina mainittakoon vielä, että miehet uskoivat naisia selvästi useammin ufoihin. Miehistä uskoi ufoihin 37 prosenttia ja naisista 34 prosenttia. Henkiparannukseen ja horoskooppeihin uskovien määrät kääntyivät sen sijaan päinvastaisiksi. Miehistä henkiparannukseen uskoi 26 prosenttia ja naisista 36 prosenttia. Horoskooppeihin uskoi vastaavasti miehistä 17 prosenttia ja naisista 23 prosenttia.

Ehdottoman kriittisiä alle puolet väestöstä

Ehdottoman kriittisesti erilaisiin parailmiöihin suhtautui alle puolet väestöstä. Kun luvuista poistettiin ne, jotka pitivät parailmiöitä epätodennäköisinä, ehdottoman kriittisten määriksi saatiin seuraavat prosenttiluvut:

Horoskooppeihin ei uskonut lainkaan 46 prosenttia, meedioihin 44 prosenttia, kummituksiin 59 prosenttia, noituuteen 52 prosenttia, rukouksen parantavaan voimaan 28 prosenttia, henkiparantamiseen 31 prosenttia ja ufoihin 30 prosenttia kansalaisista.

Tulokset yllättäviä

Professori **Nils Mustelin** pitää kyselyn tuloksia ja varsinkin nuorten valmiutta uskoa erilaisiin huuhaailmiöihin yllättävänä. "Luultavasti nuoret suhtautuvat näihin ilmiöihin kuitenkin kritiikittömämmin kuin olemme uskoneet", Mustelin kommentoi.

Mustelinin mielestä kyselyn tulos kertoo myös siitä, ettei kriittinen ote erilaisiin parailmiöihin ole juurtunut järin syvällä suomalaisiin ja se korostuu erityisesti nuorissa.

Kritiikittömyyteen on Mustelinin mielestä vaikuttanut myös rajatiedon massiivinen markkinointipropaganda. "On luonnollista, että nuoret menevät helposti ansaan", hän sanoo.

Mustelin myöntää, että tutkimustulos on haaste skeptikoille ja yhdistyksen olisikin hänen mukaansa panostettava enemmän erityisesti nuorille suunnattuun kriittiseen koulutukseen.

"Tietoiskut on suunnattava kouluihin ja yleensä opiskelijoihin. On tuotettava oheisaineistoa eri parailmiöistä", Mustelin luettelee.

"On surullista tappaa illuusioita, mutta on kuitenkin parempi, että nuoret saavat asiallista

tietoa, kuin että he kritiikittömästi lähtisivät mukaan erilaisiin huuhaailmiöihin."

Heino yhtyy Mustelinin kommentteihin. Myös hänen mielestään valistustoiminta olisi kohdistettava juuri nuoriin.

Gallup Fennica on vuodesta 1980 lähtien kerännyt vähintään viiden vuoden välein tietoja ihmisten arvoista, aluksi Euroopan maista ja nyttemmin myös maailmanlaajuisesti. Heinon mukaan tällä kertaa haluttiin mukaan liittää kysymyksiä myös ihmisten uskomuksista. Heino korostaa, että kyseiset tulokset koskevat vain Suomea, eikä vastaavia tietoja kerätty muista maista. Kaikkiaan Gallup Fennican kyselyssä oli mukana 827 suomalaista.

Heino kertoo, että tiedot kerättiin lähinnä tutkimuslaitoksen tarpeisiin, eikä niitä ole julkaistu erillisessä raportissa.

Oheiset luvut perustuvat Heinon antamiin tietoihin.

"TYHMÄT SKEPTIKOT"

Tosiasioista ei tarvitse välittää, sillä skeptikot tietävät, etteivät ihmiset yleensä vaivaudu ottamaan selvää taustoista ja todellisista tilanteista.

On hämmentävää huomata, kuinka helposti suomalaiset, jopa dosentti- ja professoritason skeptikot ovat menneet lankaan. He ottavat täysin totena kaiken sen, mitä heille syötetään kansainvälisistä skeptikkojärjestöistä.

Kun Suomeen perustettiin skeptikkojärjestö, en voinut olla hymyilemättä.

Suomessa skeptikot kuuntelevat ja siteeraavat vain ulkomaalaisia skeptikoita edes tajuamatta, että näiden taustalla toimivat toisenlaiset voimat kuin yleensä Suomessa.

Osa heistä (skeptikoista) on varsinkin Suomessa ja Skandinaviassa toiminut täysin sinisilmäisesti ja tajuamatta manipulaatiota, jonka kohteeksi he ovat joutuneet.

On todellakin helppo huomata, miten eräissä amerikkalaisissa, venäläisissä, ruotsalaisissa ja jopa norjalaisissa ufojärjestöissä "skeptikot" ovat vallanneet eräitä johtopaikkoja, jolloin koordinoitua disinformaatiota on helppo levittää tärkeimpien tiedotusvälineiden kautta tiettyjen skeptikkotoimittajien avulla.

Rauni-Leena Luukanen-Kilde: Kuka hän on? (WSOY, 1993)

VALEMUISTOJA AIEMMISTA ELÄMISTÄ

Kalevi Kuitunen

Akateemisen Kirjakaupan kohtauspaikalla esiteltiin 25.10.1974 **Reima Kampmanin** sivupersoonatutkimuksista kertovaa menekkikirjaa *Et ole yksin* (Gummerus 1974). Yleisöpuheenvuorossa innostunut nainen kiitti, että nyt on viimein vastaansanomattomasti todistettu jälleensyntymä. Mitenkään muuten ei voinut selittää hypnoosissa annettuja yksityiskohtaisia kertomuksia, joita syntymää edeltäneeseen aikaan suggeroidut koehenkilöt esittivät.

Kirjassa selostettiin myös aiempia jälleensyntymistä puolustavia teoksia, joten kantansa lukkoon lyöneeltä lukijalta jäi helposti huomaamatta Kampmanin varovaisuus. Tämä oli sittenkin taipuvainen arvelemaan, että kertomusten syyt ja tietoaines olivat peräisin nykyelämästä.

Näkemys varmistui Kampmanin kirjassa *Kuka minä olen?* (Gummerus 1975), jonka "luettuaan on vaikea uskoa sielunvaelluksen mahdollisuuteen", kuten takakannessa todettiin. Kampman oli hypnotisoinut uudelleen koehenkilöitään seitsemän vuoden jälkeen ja tulokset olivat jälleensyntymisuskolle tuhoisia.

Koehenkilö Annan selostukset entisistä elämistään olivat nyt aivan toiset kuin aikaisemmin. Kaisa taas kykeni hypnoosissa itse muistamaan, mistä oli saanut tiedot sivupersoonien rakentamiseksi. Englannissa 1100-luvulla eläneenä Dorothynä hän oli esittänyt säkeistön laulua, jonka oli 13-vuotiaana ohimennen nähnyt kirjastossa selatessaan **Benjamin Brittenin** ja **Imogen Holstin** teosta *Musiikin vaiheet*. Kaisallakin oli uusia sivupersoonia, joista yksi oli suoralta kädeltä osoitettavissa kuvitelmaksi. Hän kertoi olleensa Karin Bergström, joka kuoli 5-vuotiaana Helsingin ensimmäisessä lentopommituksessa Talvisodan sytyttyä. Näin kuolleiden luettelosta Karin Bergströmiä ei tietenkään löytynyt. Myöhemmin Kaisa hypnoosissa muisti katselleensa pikkutyttönä Talvisodan muistoksi julkaistua teosta *Kunniamme päivät*, jonka alkusivuilla oli kuvia sivupersoonan kertoman pommitusyön jäljistä ja myös kuva tuolloin kuolleesta 5-vuotiaasta tytöstä.

Kaisa kertoi olleensa myös venäläisen upseerin tytär Karolina Prokovjeff, joka kuoli Leningradissa tuberkuloosiin vallankumouksen jälkivuosina. Hahmo kytkeytyy Kaisan sukutaustaan. Kaisan isovanhemmat olivat lähtöisin Karolinan synnyinseudulta ja Karolina lainasi monet omaistensa ja tuttaviensa nimet Kaisan sukulaisilta. Kaikki muutkin sivupersoonat voitiin kytkeä Kaisan omassa elämässä sattuneeseen.

Tarinat täynnä sopimattomia yksityiskohtia

Pettyneet jälleensyntymään uskojat yrittivät epätoivoisesti mitätöidä Kampmanin löydökset. Selitettiin, että vaikka Kaisa oli nähnyt esittämänsä laulun sanat kirjastossa, hän oli kuitenkin laulanut ne Dorothynä jo 1100-luvun Englannissa. Unohdettiin, että asiantuntijan mukaan Dorothyn ääntämys ei vastannut alkuperäisen laulun kieltä, kirjastahan ei nähnyt, miten sanat olisi pitänyt ääntää, joten Kaisa improvisoi ja arvasi väärin.

Kampmanin kirjoissa on sitä paitsi jälleensyntymisuskoa vastaan musertavaa aineistoa, jota ei

ole edes tunnistettu. Historiallisissa tiedoissa on paljon mahdottomuuksia, joita Kampman ei havainnut. Hän keskittyikin pääasiassa selvittämään sivupersoonien toisistaan poikkeavia ominaisuuksia.

Hypnoosissa koehenkilöä saattoi pyytää kuvailemaan minkä hyvänsä aiemman elämän mitä tahansa päivää. Kertomus pysytteli aina kulloisessakin "nykyhetkessä" eikä koehenkilö osoittanut tietävänsä, mitä myöhemmin tapahtui. Silti tarinat ovat täynnä ajallisesti sopimattomia yksityiskohtia.

Hyvä esimerkki on Karolina Prokovjeff, joka kertoo 1911 asuvansa Petrogradissa ja 1920 Leningradissa: "Tämä kaupunki on nimetty Leninin mukaan uudelleen." Kuitenkin St. Peterburg muutettiin Petrogradiksi vasta 1914 ja Leningradiksi Leninin kuoltua 1924. Annan mielestä taas Venäjän hallitsijana oli 1926 Aleksanteri II.

Koehenkilö Mirja M. oli puolestaan 1600-luvun Thaimaassa buddhalaisluostarissa, jossa luettiin Mustaa raamattua.

Mirja oli myös mm. Maria Magdalena, joka on yksi naisten menneiden elämien suosikkihahmoja siinä kuin Kleopatra. Italialaisena Mariza Combonellina Mirja kertoi 1847 viimeksi lukeneensa **Platonin** *Valtion* ja "Sokratesin joitain koottuja".

Hypnoosissa koehenkilöä saattoi pyytää kuvailemaan minkä hyvänsä aiemman elämän mitä tahansa päivää. Kertomus pysytteli aina kulloisessakin "nykyhetkessä" eikä koehenkilö osoittanut tietävänsä, mitä myöhemmin tapahtui. Silti tarinat ovat täynnä ajallisesti sopimattomia yksityiskohtia.

Sokrates ei kuitenkaan kirjoittanut ainuttakaan kirjaa. Vastaavia esimerkkejä olisi paljonkin.

Thorwald Dethlefsenin turha työ

Kampmanilla sentään oli kriittinen perusasenne, vaikka hän ei koehenkilöidensä puheiden kaikkia mahdottomuuksia tunnistanutkaan. Tavallisesti aikaisempiin elämiin hypnotisoijat ovat jälleensyntymään uskovia ja sitä myöten heidän kirjansa ovat täynnä uskomatonta höpörehtimistä alkaen Atlantiksen ylipappien ja -papitarten muistelmista. Historian koulutiedotkin ovat pahoin unohtuneet ja vääristyneet, mutta silti kirjoittajilla on otsaa kerskua, että koehenkilöt ovat tienneet oikein mitä merkillisimpiä asioita.

Järjettömiä nauhoituksia voi lukea vaikkapa **Thorwald Dethlefsenin** kirjasta *Kokemuksia jälleensyntymisestä* (Karisto 1991, saksalainen alkuteos 1976). Pyhässä maassa noin vuonna 100 elävä lammaspaimen Ruth kertoo heimonsa nimen olevan makkabealaiset. Sellaista heimoa ei ole koskaan ollut, vaan kyseessä oli pappis- ja hallitsijasuku paljon aikaisemmin. Seuraavassa elämässä koehenkilö oli Ursula Böömissä ja Nürnbergissä, jossa hän oli vuonna 1623 ja kertoi tuolloin böömiläisten ja ruotsalaisten sotivan keskenään. Oikeampi vuosi olisi ollut 1632 ja jälleensyntymän puolustaja väittäisikin Ursulan tarkoittaneen tätä ja sanoneen vuoden vahingossa väärin, mutta Ursulapa kertoi kuolleensa jo 1630 ja silloin ei voinut tietää, missä ruotsalaiset sotivat myöhemmin.

Toinen koehenkilö kertoo olevansa 40-50 -vuotias, mutta kun Dethlefsen penää tarkka ikää hän onkin vain tasan 20-vuotias. Kolmas vastaa kysymykseen kuolinajastaan, että "ei meillä ole kelloa", mutta kun Dethlefsen vakuuttaa koehenkilön näkevän ajan numeroina, tämä osaakin sanoa kellon olevan 16.28.

Natasha on 1851 syntynyt suuriruhtinaan tytär. Hän asuu kahden päivämatkan päässä Pietarista, mutta kun pitäisi sanoa asuinkaupungin nimi häntä pyörryttää. Puolet vuodesta he kuitenkin asuvat Pietarissa. Isän nimi on Nikolai ja äidin Katariina. Natasha ei osaa sanoa 12-vuotiaana kuluvaa vuotta: "Me emme käytä vuosilukuja. Opettaja on kieltänyt." Kun Natasha on 19-vuotias, hänen isänsä myrkytetään. 60-vuotiaana hän hallitsee itse isältä perittyä valtakuntaa, jonka nimen hän kieltäytyy sanomasta. Hän on nuorempana teloituttanut neuvokset ... Tätä jatkuu ja jatkuu, eikä Dethlefsen tajua, ettei tuollaista Natashaa ole historian valossa voinut koskaan olla olemassa.

Dethlefsenin kirjaan liittyy hänen ystävänsä **R. Fuchsin** jälkisana, joka yllättäen on kirjan ansiokkain osa. Käytännössä Fuchs tekee tyhjäksi itse kirjan julistuksen, mutta niin varovaisin sanankääntein, ettei jälleensyntymästä innostunut lukija sitä ehkä huomaa. Fuchs toteaa, että etenkin hypnoosissa ilmenneet 1800- ja 1900-lukujen saksankielisen alueen oletetut jälleensyntymät "suorastaan vaativat toteennäyttöään". Tältä ajaltahan väestö on jo tarkoin kirjattu. Dethlefsenin "vakuuttuneisuutta asiasta osoittaa se, että hän on tarkistuttanut olettamustensa paikkansapitävyyttä".

Seuraa kirjan tärkein lause: "Ei tulisi vaieta siitä, että tulokset ovat tähän mennessä olleet pettymystä tuottavan negatiivisia." Juuri tästä Dethelefsen ja hänen kaltaisensa vaikenevat. He eivät edes itselleen halua tunnustaa tehneensä turhaa työtä yrittäessään todistaa jälleensyntymän.

Toivo Lehkonen, Attilan hunni

Suomen oletetuista jälleensyntymistapauksista yksi tunnetuimmista lienee sekatyömies **Toivo Lehkonen**. Hänestä on kerrottu **Aikki Perttola-Flinckin** kirjassa *Ihmistiedon rajamailla* (1971), **Oskar Reposen** kirjassa *Olen elänyt ennenkin* (1979) sekä useissa lehtijutuissa. Lehkosella oli muistoja jo valvetilassa lapsuudesta asti ja häntä testattiin myös hypnoosissa.

Jo pienenä Toivo uskoi olleensa se sukulainen, 1917 hukkunut merimies Toivo Aleksander Ruti, joka oli lähettänyt hänen äidilleen uudenvuodenkortin 1915. Juuri kortti lienee herättänyt kuvitelman. Lehkonen kertoi hukkuneensa Suomen Prinssin upotessa, mutta sellaista laivaa ei löytynyt Merenkulkuhallituksen alusrekisteristä. Hypnoosissa Lehkonen kuvaili eläytyen onnettomuutta: "Valkeaa tuolla. Se on kuin vuori. Se on vasemmalla puolella, oikealla on Gotlanti. Se liikkuu, mikä se oikein on?"

Valkea liikkuva vuori voi olla vain jäävuori. Lehkosen kuvitelma on peräisin Titanicin tuhosta, jota hänen lapsuudessaan vielä paljon muisteltiin. Itämerellä ei ole jäävuoria edes heinäkuussa, jolloin törmäys muka sattui.

Hypnoosissa Lehkonen oli myös olevinaan 1860-luvulla kuollut Pekka Lehikoinen, haukkumanimeltään Pässinmäen Pekka, joka uhosi polttaneensa monta kirkkoa ja tappaneensa monta pappia. Tapausta selostaneen Reposen mieleen ei tullut, että moista monen kirkon polttajaa ja papintappajaa ei Suomesta tunneta. Kyseessä näyttää olleen kirkosta eronneen Lehkosen toiveminä, sukunimeltäänkin läheinen. Asenne näkyy siitäkin, että 1100-luvulla Lehkonen kertoi olleensa Lallin lähimpiä miehiä ja kuvasi tämän tappaman piispa Henrikin juopoksi, naissankariksi ja hirmuvaltiaaksi.

Perttola-Flinckin kirjassa Lehkonen muisteli elämäänsä hunnisoturina Attilan aikaan. Esitys oli historiallisesti virheellinen mutta siinä oli kiintoisa, paljastavaksi osoittautunut yksityiskohta: "vanhan Attilan luottamusmies oli Kelkkala". Nimeä ei löydy laajoistakaan ulkomaisista myöhäisantiikin yleisesityksistä joten keskityin pelkästään hunneista kertoviin tutkimuksiin. **Otto Maenchen-**

Helfenin kirja, *The World of the Huns* (1973) kertoo yli 600:lla sivulla hunneista kaiken tiedetyn ja sen hakemistossa oli kuin olikin Chelchal.

Tähän jälleensyntymään uskova toimittaja olisi lopettanut riemastuneena. Lehkonen tunsi nimen, jota ei mitenkään voinut normaalisti tietää. Tuskin hän olisi tarkistanut, että Chelchal ei ollutkaan Attilan uskottu vaan roomalaisten palvelukseen antautunut hunniupseeri - 16 vuotta Attilan kuolemaan jälkeen. Mistä siis Lehkonen oli keksinyt Kelkkalan?

Voidaan päätellä: jos löytyy suomenkielinen romaani, jota Lehkonen oli voinut lukea nuoruudessaan ja jossa Chelchal on epähistoriallisesti Attilan luottamusmies, arvoitus on ratkaistu. Tällainen romaani löytyy. Se on **Felix Dahnin** *Attila* (WSOY 1922). Siinä hunnikuninkaan lähin luotettu on vanha Khelkal. Koko kirja on täynnä Dahnin omavaltaista historian muuttelua ja siinä puhutaan myös hunnien sielunvaellususkosta, josta ei todellisuudessa tiedetä mitään.

Kirjoittaja Kalevi Kuitunen on helsinkiläinen vapaa toimittaja ja bibliofiili

(Lehkosta ja muita jutussa sivuttuja valemuistoja kirjoittaja on analysoinut myös Ultra-lehden artikkeleissa "Miten jälleensyntymisväitteitä voi tutkia (5/1985)", "Elikö Jane Evans monta elämää? 12/1985)" ja "Chelmsfordin noita ja ratkaiseva painovirhe (5/1986)".)

YK EI USKONUT UFOIHIN

Toisin kuin ufo-harrastajat **Luukanen** ja **Koivula** yrittävät uskotella, YK:ta eivät ufot kiinnosta. Ufoihin uskova Grenadan pää- ja ulkomisteri Sir **Eric Gairy** esitti jo vuonna 1975 puheessaan YK:lle, että YK perustaisi järjestön tai osaston psi-ilmiöiden tutkimiseksi. Erityisesti hän toi esille ns. Bermudan kolmion, joka tunnetusti on erään kirjailijan fiktiota. Seuraavana vuonna Gairy uudisti toiveensa ufo-tutkimuksen osaston perustamisesta. Vuonna 1977 hän puhui ensimmäisessä kansainvälisessä ufo-konferenssissa Acapulcossa ja Grenada julkaisi ufo-aiheisen postimerkin.

YK:lle vuonna 1977 tekemässään esityksessä Gairy toivoi, että YK julistaisi vuoden 1978 "Ufojen kansainväliseksi vuodeksi", että YK perustaisi järjestön tai osaston tutkimaan ufoja, että YK järjestäisi toisen kansainvälisen ufo-konferenssin ja että YK julkaisisi ufo-postimerkin konferenssin yhteydessä. Yleiskokous otti tällä kertaa asian käsittelyyn.

Kansainvälisen diplomatian sääntöjen mukaisesti YK sanoi kuitenkin Gairylle korrektilla tavalla "ei". Päätöslauselmassaan 33/426 YK:n yleiskokous totesi vuonna 1978, että jäsenmaat voivat koordinoida kansallisella tasolla maan ulkopuolisen elämän tutkimista, ufot mukaanlukien ja tiedottaa tuloksista YK:n pääsihteerille. Pääsihteeri velvoitettiin toimittamaan Grenadan materiaali komitealle, jonka tehtäviin kuuluu ulkoavaruuden rauhanomainen käyttö ja komitea velvoitettiin sallimaan, että Grenada saa esittää sille näkemyksensä vuonna 1979. Pian päätöslauselman jälkeen Gairy putosi pääministerin pallilta ja tarui päättyi tiettävästi tähän.*lg*

KUVITELTUJA PIKKUIHMEITÄ VAI AITOJA ISOJA IHMEITÄ?

Folkloristiikan opiskelijan Marita Råmanin mielestä Veli Toukomies oli unohtanut Skeptikon numerossa 16. julkaistussa artikkelissaan "Ihmeen ihmettelyä" kaksi tunnettua ja yleistä ihmelajia; aidon eli Jumalan ihmeen ja typeryysihmeen. Toimitukselle lähettämässään vastineessa Råman myös perusteli ihmeiden olemassaoloa omasta elämästään ottamillaan esimerkeillä.

Skeptikko pyysi Toukomiestä kommentoimaan Råmanin antamia esimerkkejä. Hänestä Råman sivusi kuitenkin aihetta, jolla on laajempaakin merkitystä keskusteltaessa ihmekäsityksestä länsimaisen kristillisen maailmankuvan valossa. Oheisessa artikkelissa Toukomies jatkaa ihmeen ihmettelyä Råmanin esimerkkien herättämänä kristillisen ihmekäsityksen pohjalta.

Råmanin vastineen julkaisemme Keskustelua-palstalla.

Veli Toukomies

Skeptikon numerossa 16 (kevät 93) esitin ihmekäsitteen nelijaon: 1. tilastoihme; 2. tietämättömyysihme; 3. ihmettelyihme; 4. tosiasiaihme. Näistä ainoastaan viimeinen tarkoittaa aitoa, konkreettista ihmettä (jos sellaisesta olisi näyttöä).

Epäilys, että jokainen ihmeeksi väitetty tapaus osoittautuu lopulta subjektiiviseksi kuvitelmaksi ilman objektiivisen näytön tukea, herättää aina vastaväitteitä "ihmeen puolesta". Skeptikon toimitukselle lähetetyssä kirjeessä tarjottiin näytöksi tuuman lisäystä pituuteen 38 vuoden iässä. Asianomainen itse piti näyttöä vastauksena kiihkeisiin rukouksiinsa, joissa hän pyysi merkkiä Jumalalta. Hänen lääkärinsä piti selityksenä mittavirhettä ja henkilön omaa virheilmoitusta. Sinänsä tämä ihme-esimerkki on vain yksittäinen, vähäinen tarjous näytöksi, mutta mielestäni se toimii varsin hyvin yleisemmälläkin tasolla: koska Jumala on todellisesti olemassa (myös fysiikan ja kemian maailmassa), niin myös todellisia ihmeitä tapahtuu (fysiikan ja kemian maailmassa).

Jatkan tästä ottamalla motoksi eräässä Helsingin sanomien mielipidekirjoituksessa olleen loppukaneetin (HS 2.1.93): "Konkreettisten ongel-

mien ratkaisuyrityksiin ei ole mitään syytä sotkea jumalia, saunatonttuja, kyklooppeja tai vesihiisiä, jotka elävät ainoastaan ihmisten mielikuvituksessa."

Länsimaisen kristillis-kirkollisen konservatiivisen teologian peruskommentti tuohon mottoon on olennaisesti tämän suuntainen: Edellä lueteltujen olentojen kesken on tehtävä perustavaa laatua oleva kahtiajako, jossa kategoriaan 1. kuuluu (kristinuskon) Jumala, kategoriaan 2. kaikki muut eli epäjumalat, edustavatpa ne sitten vanhaa epäkristillistä pakanuutta tai uususkonnollista New Age -liikehdintää. Saunatontut, kykloopit ja vesihiidet kuuluvat siis kategoriaan 2. Sen sisällä voidaan tehdä uusi kahtiajako, joksi tavallisimmin tarjotaan varsinaisten (vanhojen) uskontojen ja uususkontojen välistä eroa. Edellisiin kuuluvat esimerkiksi sekä islam että luonnonkansojen shamanismi tai tonttu-uskomukset, jälkimmäisiin esimerkiksi UFO-humanoidit. Tätä kahtiajakoa kuvattiin humoristisesti mm. sarjakuvassa Lempi (Ilta-sanomat 4.1.93): "Tervetuloa tietoisuuden korkeimmalle tasolle Maharishi Mahesh Yogi, transsendenttisen meditaation, Maharishin vedatieteen ja -teknologian, Maharishin vedalaisen yliopiston ja Maharishi Ayur-vedan perustaja, maailmankaikkeuden perustuslain löytäjä ja ...Lempi, eikö olisi helpompaa uskoa myöhempien aikojen *joulupukkiin*?

Onko aitoja ihmekokemuksia olemassa?

Liberaali(mma)n teologian peruskommentti nyt esillä olevaan ydinongelmaan on olennaisesti toisen suuntainen. Esimerkiksi: kristityn ja muslimin jumalakokemus on yhtä aito. Jahve ja Allah kuuluvat samaan kategoriaan. Tämän peruskommentin voi pukea myös muotoon: kristityn ja ei-kristityn ihmekokemus on yhtä aito. Liberaali(mpi)kin teologinen lähtökohta on kuitenkin useimmiten siinä, että Jumala on todellisesti olemassa ja tekee (ainakin periaatteessa) myös ns. ihmeitä.

Rajoitun ihmiskunnan historian puitteisiin. Onko niissä puitteissa kukaan tehnyt koskaan yhtään ihmettä? Jumala tai joku jumalvoimainen ihminen? Raamatun molemmat testamentit vastaavat kyllä. Vain lyhyt esimerkkilista Vanhasta testamentista: sauva muuttui käärmeeksi; Niilin vesi muuttui vereksi; Kuolleen meren vesi väistyi kuivaksi maaksi; Joosua pysäytti auringon (ts. maan pyörimisliikkeen); ja kaatoi Jerikon muurit soitattamalla pasuunoita; aasi puhui ihmisten kieltä. Vastaava lyhyt lista Uudesta testamentista, Jeesuksen ihmetekoja: vesi muuttui viiniksi; viisi leipää ja kaksi kalaa muuttuivat ruuaksi tuhansille; spitaaliset parantuivat hetkessä; ja sokea sai näkönsä; kuollut heräsi henkiin; käveleminen järven pinnalla onnistui; samoin kuin ovien läpi kulkeminen. Viimeksi mainittuun kykeni ylösnoussut Jeesus, siis toisessa olotilassa. Listan muut esimerkit ovat ajalta, jolloin Jeesus oli normaali ihminen. Vastaavia esimerkkejä löytyy kaikista uskonnoista ja niiden perusteksteistä: Koraanista, Veda-kirjoituksista, Kalevalasta jne.

Näyttöä ihmeistä ei löydy

Miksi tänään ei nähdä yhtä konkreettisia, fysiikan ja kemian maailman vastaansanomattomia parailmiöitä? Tai missä on näyttö yhdestäkin esimerkiksi tästä listasta: pahimman asteen palovamma paranee hetkessä; katkennut jalka tai amputoitu käsi palautuu ennalleen; täysin mätä hammas paranee; sokea silmä saa näön; kuuro kuulon; tupakoijan keuhkosyöpä häviää; aidsin loppuvaihe vaihtuu tilaksi ennen HIV-tartuntaa?

Perusteologian vastaus on olennaisesti tämän suuntainen: Vanha ja Uusi testamentti edustavat noin 1500 vuoden ajanjaksoa, jolloin konk-

reettiset ihmeteot kuuluivat jumalalliseen historian kuljetukseen. Tapahtui kirjaimellisesti aitoja isoja ihmeitä. UT:n ja alkuseurakunnan jälkeen on eletty noin 2000 vuotta aikaa, jolloin konkreettiset ihmeet ovat väistyneet taka-alalle; etualalla on usko, joka ei vaadi merkkejä eikä ihmeitä. Nyt elettävä ajanjakso kuitenkin päättyy jossakin vaiheessa, jolloin alkaa ns. lopunaika. Siihen kuuluvat jälleen isot konkreettiset ihmeet, mm. kaikkien kuolleiden herääminen.

Tämä vastaus on omalla tavallaan looginen, mutta ei välttämättä vakuuttava. Valistusfilosofiassa oli vahva deistinen suuntaus, jonka mukaan Jumala oli luonut maailman, mutta vetäytynyt sitten ikään kuin lepoon jättäen maailman omien lakiensa (luonnonlakien) varaan. Kristillisen perusteologian kannalta deismi ei ole oikeassa. Jumala ei ole jättänyt maailmaa omaan varaansa, vaan on yhä todellisesti ja toimivana läsnä. Keskeisiin käsitteisiin kuuluvat yleinen ja erityinen ilmoitus: luotu luonto kuuluu yleisen ilmoituksen piiriin, jossa vaikuttaa Deus absconditus, salattu Jumala (jonka olemassaolon voi hämärästi aavistaa ei-kristittykin); inkarnaatio eli ihmiseksi tullut Jumala, Jeesus, kuuluu erityiseen ilmoitukseen, jossa toimii Deus revelatus, ilmoitettu tai ilmestynyt Jumala (jonka voi kohdata vain oikealla uskolla).

Kun tänään kysyy näyttöjä moderneista ihmeistä, tarjoukset liikkuvat välillä "nyt ei ole ihmeiden aika" ... "vain usko näkee ihmeitä" ... "pieniä ihmeitä tapahtuu kaiken aikaa". Pituutta tulee tuuma lisää; migreeni kaikkoaa; outo valoilmiö taivaalla; ennustus osuu oikeaan... Tarjoukset ovat *marginaali-ihmeitä.* Tietenkin väitteitä kovemman luokan ihmeistä, parakyvyistä jne. esitetään kaiken aikaa, mutta kysymys onkin väitteiden sijaan näytöistä. Todellisia *radikaali-ihmeitä* näytöin vahvistettuina ei löydy, vaikka kuinka vilpittömästi hakee. Vai löytyykö? Mistä?

10 000 markkaa ihmeestä

Skepsiksen haaste on jatkuvasti voimassa: 10 000 markkaa on luvassa jokaiselle, joka kykenee valvotuissa olosuhteissa tuottamaan paranormaalin ilmiön. Omalla riskilläni haluan laajentaa haasteen: Maksan 10 000 markkaa jokaiselle, joka kykenee osoittamaan Jumalan konkreettisen vaikutuksen mihin tahansa asiaan. Tai saunatontun, kykloopin, vesihiiden, humanoidin, enkelin tai perkeleen vaikutuksen.

Ennen tuota osoitusta epäilen, että on olemassa ainoastaan kuviteltuja pikkuihmeitä, ei aitoja isoja ihmeitä. Jokaista subjektiivista kuvitelmaa ja vakaumusta (joka ei tuota vaaraa eikä kärsimystä toisille) haluan vilpittömästi kunnioittaa ja puolustaa niiden esilläpito-oikeutta - kunhan sen ei väitetä edustavan objektiivista totuutta. Kaikki ei ole suhteellista. Fakta on faktaa ja fiktio fiktiota, vaikka niiden välistä rajaa onkin jatkuvasti käytävä.

Kirjoittaja Veli Toukomies on Skepsiksen sihteeri. Koulutukseltaan hän on teologian maisteri ja filosofian kandidaatti

URANTIA-MYSTEERI

Marketta Ollikainen
Skeptikko

Kesän puolivälissä uskonnollis-pseudotieteellisen Urantia-kirjan suomennos ilmestyi vähin äänin kirjakauppoihin. Tapausta olisi tuskin tullut noteeranneeksi, ellei kirja olisi valittu myös Skepsiksen kesäretkitapahtuman yhdeksi aiheeksi.

Sama vaiteliaisuus on liittynyt järkälemäisen, 2 097-sivuisen Urantia-kirjan koko lähes 40-vuotiseen historiaan. Kuka kirjan todellisuudessa kirjoitti ja milloin se kirjoitettiin, on näihin päiviin saakka ollut teoksen taustajärjestön, yhdysvaltalaisen Urantia-säätiön tarkimmin varjeltu salaisuus. Kirjasta ei juuri muuta tiedetty kuin että se ilmestyi kyseisen säätion kustantamana Yhdysvalloissa 1955.

Koko kirjaromilusta tuskin kannattaisikaan noteerata, ellei kirjaan liittyvä salailu väistämättä herättäisi älyllistä uteliaisuutta.

Teos on merkillinen sekoitus näennäistiedettä ja uskontoa. Se asettaa järjestykseen niin maailmankaikkeuden synnyn kuin sen rakenteenkin, 'selittää' fysikaaliset, kemialliset, biologiset ja muut lainalaisuudet, käy läpi ihmisen kehityksen koko historian, perheen perustamiset, lapsenteot sun muut. Se kirjoittaa uusiksi niin Vanhan kuin Uudenkin testamentin.

Kirjassa väitetään, että se on taivaan lähettiläiden tietämättömille maan asukkaille saattama ilmestys, järjestyksessä viides Jeesuksen ja muiden profeettojen jälkeen.

Kirjan maallisesta olomuodosta ei kuitenkaan paljastu muuta kuin että sen tekijänoikeudet kuuluvat chicagolaiselle Urantia-säätiölle.

Salaisuus paljastuu

Skeptical Inquirer -lehteen kirjoittava kolumnisti ja kirjailija **Martin Gardner** on selvitellyt Urantia-kirjan salaisuuksia. Hänen mukaansa taustalta löytyvät Chicagossa, Yhdysvalloissa vaikuttanut Seitsemännen päivän adventistiryhmä ja maissi- ja riisimuroista tuttu Kellogg-yhtymä.

Gardnerin mukaan kirjan toimitti painokuntoon Yhdysvalloissa tunnettu chicagolainen psykiatri, tohtori **William Sadler**, joka myös järjesti teoksen painatuksen. Sadler oli naimisissa Kellogg-yhtymän perustajan **Will Keith Kelloggin** sukulaistytön kanssa, ja toimi tuohon aikaan yhtymän perustajan veljen **John Harvey Kelloggin** avustajana. Lähes koko Kelloggin perhe ja myös Sadler kuuluivat mainittuun adventistiryhmään.

Kirjan varsinainen tekijä oli Sadlerin lanko **Wildfred Kellogg**, joka oli vaimonsa ensimmäinen serkku.

Wildfredin paljastuminen Urantia-kirjan tekijäksi selittää Gardnerin mukaan myös sen, miksi kirjassa on niin paljon yhtymäkohtia adventistikirkon opinkappaleisiin; esimerkiksi usko siihen, että sielu nukkuu siihen saakka kunnes ruumis herää uudelleen eloon muilla planeetoilla tai että paha tuhoutuu lopullisesti eikä kidu ikuisesti myyttisessä helvetissä.

Wildfredin isä oli adventistikirkon pappi ja myös Sadler oli toiminut jonkin aikaa kirkon pappina mutta eronnut myöhemmin jouduttuaan ilmeisesti opillisiin riitoihin kirkon kanssa. Myös molempien miesten vaimot oli kasvatettu adventistikirkon piirissä.

Wildfred Kellogg oli yksi vuonna 1950 perustetun Urantia-säätion perustajajäsen ja toimi sen johtokunnassa aina kuolemaansa 1956 saakka.

Suomenkielinen versio ei yhtä salainen

Melko pian Urantia-liike levisi myös Suomeen ja kirjan suomennosta alettiin puuhata jo 1960-luvulla. Skepsiksen kesäretkellä Urantiasta alustanut tekniikan lisensiaatti **Stefan Tallqvist** kertoo, että aloitteen käännöksestä teki Ruotsalaisen kauppaoppilaitoksen rehtori **Joel Rehnström**. Kirjasta tehtiin Rehnströmin johdolla useampikin käännösversio, mutta juuri kirjaksi ilmestyneen käännöksen kieliasusta ja toimitustyöstä on Tallqvistin mukaan vastannut **Seppo Kanerva**, jonka nimi ei kuitenkaan esiinny suomennoksen alkulehdillä.

Uusi suomennos on kielitieteellisesti mielenkiintoinen. Tallqvistin mukaan se on täydellinen kopio alkuperäisestä englanninkielisestä teoksesta. Sivujen määrä on täsmälleen sama ja jopa samat asiat on sijoitettu erikielisissä versioissa samoille sivuille. Kirjan on kustantanut Urantia-säätiö ja se on painettu Yhdysvalloissa.

Tallqvist suhtautuu kuitenkin varauksella uuteen suomenkieliseen versioon ja kehottaa lukemaan sen rinnalla myös englanninkielistä versiota varsinkin jos aikoo tutkia Urantian totuuksia.

Tallqvistin varauma liittyy Urantia-liikkeen itse luomaan ongelmaan. Kirjan alkulehdillä valitellaan sitä, kuinka vaikeaa on ilmaista lopullisia tieteellisiä totuuksia niin alkeellisella välineellä kuin englanninkielellä, miten se siis on voitu kääntää muille kielille ilman että sanoman sisältö kärsi! Tallqvistin mukaan kirjaa ei ole kovin halukkaasti käännettykään muille kielille, ja ilmeisesti kirja on käännetty suomen lisäksi ainoastaan espanjaksi ja ranskaksi.

Valitettavasti en ole vielä ehtinyt tutustua kyseiseen suomennokseen muuten kuin selaamalla sitä kirjakaupan tiskillä, mutta inhimillisesti ottaen Kanerva on tehnyt melkoisen työn, joka kiinnostanee ainakin kielentutkijoita.

Urantian alkuperä kreikkalaisessa mytologiassa

Kirjan nimi tulee sanasta Urantia, joka kirjassa on nimenä meidän ihmisten asuttamalle maapallolle. Nimi muistuttaa myös läheisesti erästä tunnettua hahmoa kreikkalaisessa mytologiassa.

Jos nimestä poistetaan t-kirjain, saadaan Urania, joka oli yksi Zeus-jumalan tyttärinä tunnetuista yhdeksästä muusasta. Urania oli tähtien runotar ja on tavallisesti kuvattu pyöreä maapallo kainalossa toisen käden osoittaessa taivaita. Useimmin hänellä on myös tähtikruunu. Kreikkalaiset pitivät Uraniaa rakkauden jumalattarena, joka yhdisti maan ja maailmankaikkeuden. Gardner huomauttaa Skeptical Inquirer -lehdessä (Fall 1991), että mikä paremmin sopisikaan Urantia-liikkeen nimeksi.

Lähteet:

The Urantia Book, Urantia Foundation, Chicago Illinois, 1955.

Skeptical Inquirer -lehden numerot: Winter 1990 (Vol. 14), Spring 1991 (Vol. 15) ja Fall 1991 (Vol. 16).

Stefan Tallqvistin puhelinhaastattelu 31.8.1993.

SKEPTIKKOJEN KESÄRETKI

Skeptikkojen kesäretki 21. elokuuta oli varsin onnistunut niin osanottajien määrän, tapahtuman sisällön kuin säänkin puolesta. Osanottajia oli kaikkiaan 23, jopa hieman liikaa siihen Hvitträskin takkahuoneeseen, johon ensin kokoonnuttiin eri kyytien tuomina.

Lounaan jälkeen tekniikan lisensiaatti **Stefan Tallqvist** esitteli *Urantia*-kirjaa yleensä ja sen juuri ilmestynyttä suomennosta erityisesti. Hänelle tehtiin koko joukko kriittisiä kysymyksiä, ja muutenkin debatti oli mielenkiintoinen.

Tallqvistiltä kysyttiin, onko Urantia-kirjassa virheitä. Hän vastasi, ettei ainakaan itse ollut 30 vuoden aikana havainnut yhtään virheväittämää kirjassa, joka on alunperin julkaistu Yhdysvallois-sa 1955.

"Mikä merkitys sillä sitten olisi, jos kirjasta voitaisiin osoittaa yksi tai useampi tosiasiavirhe", Tallqvistiltä kysyttiin. Hän myönsi, että sillä olisi ainakin periaatteessa melko suuri merkitys arvioitaessa kirjan luotettavuutta jumalallisena totuutena maapallosta ja maailmankaikkeudesta.

Skeptikkojen puolelta heitettiin haaste: etsimme vähintään kaksi selvää virhettä Urantia-kirjasta tutkimalla sen suomenkielistä ja englanninkielistä laitosta. Sovittiin, että Skepsis saisi käyttöönsä Urantia-kirjan uuden suomennoksen.

Tässä on paikka perusteisiin menevälle debatille, sillä tieteen luonteeseen kuuluu jatkuva omien tulosten, siis myös virheiden korjaaminen.

Jumalallisista totuuksista tiukkaan asiaan

Retken loppupuoli kului Metsähovin radioastronomisessa observatoriossa. Oppaana toimi tutkija **Esko Valtaoja** hyvin asiantuntevasti ja hyvin hauskasti. Kvasaareista, mustista aukoista, maailmankaikkeuden synnystä ja iästä samoin kuin maan ulkopuolisen älyn etsinnästä, ns. SETI-projektista, kuultiin koko joukko asiaa. Teoriapuolta täydensi sangen havainnollisesti tutustuminen mm. erittäin tarkkaan vetymaserkelloon ja itse radioteleskooppiin. Näiden laitteiden mittaustarkkuudesta ja muun teknologian tasosta antoi havainnollisen käsityksen Valtaojan esimerkki: kaikella sillä energialla, jota tähän mennessä kaikki eri puolilla maapalloa olevat observatoriot ovat rekisteröineet avaruudesta, voitaisiin nostaa lattialta yksi postimerkki.

"Tästä huolimatta jatkuu maan ulkopuolisen intelligenssin ensimmäisen 'heippa' -signaalin etsintä", Valtaoja totesi. *vt*

Kvasimuistisyndrooma

Martin Gardner

Maaliskuussa 1992 joukko tunnettuja psykologeja ja psykiatreja, heidän joukossaan CSICOPin **Ray Hyman**, perusti yhdessä säätiön nimeltä *False Memory Syndrome (FMS) Foundation*, jonka voisi suomentaa näennäismuisti-oireyhtymän tutkimussäätiö. Sen päätoimisto sijaitsee Philadelphiassa, Yhdysvalloissa, ja sitä johtaa kouluttaja **Pamela Freyd**. Säätiön tarkoitus on vastustaa nopeasti kasvavaa ja epäilyttävää muotiterapiaa, joka hajottaa tuhansia perheitä, tuottaa potilaille elinikäisiä henkisiä arpia ja särkee viattomien vanhempien ja sukulaisten sydämiä. Kohteena on itse asiassa 1990-luvun mielenterveyskriisi.

Tämä surullinen juttu alkoi Freudista. Uransa alkuvaiheessa, kun hän vielä käytti hypnoosia, hän hämmästyi niitä lukuisia naisia, jotka transsissa ollessaan kaivoivat esiin lapsuusmuistoja siitä, miten oma isä oli raiskannut heidät. Meni vuosia ennen kuin hän vakuuttui siitä, että nämä naiset vain kuvittelevat. Muut psykiatrit ja analyytikot olivat samaa mieltä. Lapsiin kohdistuvan insestin olemassaolo tulkittiin mahdollisimman vähäiseksi yli 50 vuoden ajan. Vasta 1980-luvulla heiluri alkoi lyödä toiseen suuntaan, kun todisteita lasten seksuaalisesta hyväksikäytöstä alkoi tulla ilmi. Nykyisin ei ole epäilystäkään siitä, etteikö tällainen insesti ole paljon yleisempää kuin vanha Freud ja suuri yleisö osasivat aavistaa.

Freudin hylkäämät menetelmät uusiokäyttöön

Viime vuosikymmenen lopulla Yhdysvalloissa julkisuuteen ilmestyi outo terapeuttinen villitys. Sadat huonosti koulutetut terapeutit alkoivat käyttää juuri niitä menetelmiä, jotka Freud oli hylännyt. He kutsuivat itseään "traumatisteiksi". Joka puolella Yhdysvaltoja he vaivuttivat potilaitaan hypnoosiin ja usuttivat näitä hienovaraisesti muistamaan lapsuuden aikaisia sukupuolisia traumoja, joiden muisto oli oletettavasti täysin kadonnut vuosikymmenien ajaksi. Tälle ilmiölle on nimikin: Vuosikymmeniä Viipynyt Paljastus eli VVP (Decades Delayed Disclosure, DDD). Neljä viidesosaa VVP-kokemuksen todistajaksi ilmoittautuneista potilaista on 25-45 -vuotiaita naisia. Heidän vanhemmistaan 60 prosentilla on korkeakoulututkinto ja 25 prosentilla muu ylempi tutkinto. Yli 80 prosenttia vanhemmista on yhä naimisissa ensimmäisen puolisonsa kanssa.

Tyypillinen tarina saattaa mennä näin: Kolmissakymmenissä oleva nainen hakeutuu terapiaan, koska hän potee erilaisia oireita, jotka vaihtelevat lievästä masennuksesta, levottomuudesta, päänsäryistä ja laihdutusvaikeuksista vakaviin oireisiin kuten anoreksiaan. Uusimpaan mielenterveysvillitykseen langennut terapeutti päättää melkein ensi istumalta, että oireet johtuvat lapsena koetun pahoinpitelyn tukahdutetusta muistosta. Potilas järkyttyy syvästi kuullessaan tällaisen ehdotuksen ja kiistää, että sellainen olisi ollut mitenkään mahdollista. Mitä kiivaammin potilas kiistää, sitä varmempi terapeutti on siitä, että kyseessä on tuskallisten muistojen tukahduttaminen.

Sitten potilas voidaan hypnotisoida, hänelle voidaan tehdä narkoanalyysi eli potilaalle annetaan suoneen ns. totuusseerumia tai hänet voidaan rentouttaa transsin kaltaiseen tilaan. Potilaan lapsuudenaikaisesta traumasta vakuuttunut terapeutti kehottaa häntä toistuvasti muistamaan

kaukaisen tapahtuman yksityiskohdat. Jos potilas on altis suggestiolle ja halukas miellyttämään terapeuttiaan, hän alkaa vastata johdatteleviin kysymyksiin ja vähemmän ilmeisiin vihjeisiin juuri siten kuin terapeutti haluaa.

Kuukausien, ehkä vasta vuosien kuluttua potilaan mieleen ilmestyy selkeitä mielikuvia. Hämärät hahmot uhkaavat häntä seksuaalisesti. Jatkuvan yllyttämisen myötä nämä muistot saavat elävämmän sisällön. Potilas alkaa tunnistaa pahoinpitelijän isäkseen, isoisäkseen tai sedäkseen. Mitä tarkemmiksi mielikuvat muodostuvat, sitä vakuuttuneemmiksi sekä potilas että terapeutti tulevat siitä, että kauhea totuus on vihdoinkin saatu päivänvaloon. Hyvin koulutetuille psykiatreille tällaiset yksityiskohdat todistavat juuri päinvastaista. Lapsuuden muistot ovat pahamaineisen epäselviä ja yksityiskohtien muistaminen on vahva merkki mielikuvituksesta.

Kun virheelliset muistot muuttuvat entistä vakuuttavammiksi, potilaan viha entisiä rakastettuja omaisiaan kohtaan kasvaa. Terapeutti yllyttää häntä purkamaan vihansa, käymään pahantekijäänsä vastaan ja jopa haastamaan tämän oikeuteen henkisen kärsimyksen aiheuttamisesta. Potilaan vanhemmat ovat ällistyneitä tyttärensä syytöksistä ja kiistävät kaiken kiihkeästi. Totta kai he kiistävät, terapeutti sanoo, ehkäpä he itsekin ovat tukahduttaneet tapaukseen liittyvät muistonsa. Perhe on tässä vaiheessa tuhoon tuomittu. Rakastavasta tyttärestä on käsittämättömällä tavalla tullut katkera vihollinen. Hän saattaa liittyä insestistä selvinneiden ryhmään, jossa hänen uskonsa vahvistuu samankaltaisista kertomuksista. Hän saattaa pitää paitaa, jossa lukee "Minä selviydyin."

Insestikokemuksen unohtaminen pelkkä myytti

Kukaan ei epäile sitä, etteikö lapsia pahoinpideltäisi seksuaalisesti, mutta melkein aina sellaiset kokemukset myös muistetaan. Itse asiassa se on elinikäinen haava, joka märkii häpeää ja suuttumusta. Tutkimusten mukaan yksikään vanhempansa murhan todistajana ollut lapsi ei ole tukahduttanut kamalaa muistoaan. Seksuaalisen insestin kohteeksi joutuneet lapset eivät pelkästään jätä tuskaisaa muistoaan torjumatta, vaan he yrittävät turhaan unohtaa sitä. (Muiston torjuminen tarkoittaa, että kokemus unohtuu täysin, ilman tietoista yritystä.) Väite, että lapsuuden aikaiset traumat voivat täydellisesti unohtua vuosikymmenien ajaksi on meidän aikamme suuri mielenterveysmyytti – myytti, joka ei ainoastaan tuhoa perheitä vaan tekee suurta tuhoa myös psykiatrialle.

Kun valamiehistöt ennen vanhaan havaitsivat vanhemman syylliseksi insestiin, uhrin todistuksen tukena oli aineistoa: valokuvia, päiväkirjoja, kirjeitä, muiden ihmisten lausuntoja, aiempaa sukupuolisesti häiriintynyttä käytöstä tai jopa avoin tunnustus. Nykyisin valamiehistöt arvioivat vanhemman syyllisyyttä yhä useammin pelkästään "uhrin" terapiassa paljastuneiden muistojen pohjalta.

Näin potilaita ja heidän perheitään voidaan vammauttaa eliniäksi. Heidät johdatetaan uskomaan, että tukahdutettujen muistojen palauttaminen päivänvaloon hävittää heidän oireensa. Todellisuudessa käy kuitenkin usein päin vastoin: oireet pahenevat, koska ihmissuhteet rakkaiden ihmisten kesken hajoavat. Kaiken lisäksi tämä hoito saattaa johtaa siihen, että potilas kieltäytyy toisen psykiatrin hoidosta, ellei tämäkin ole FMS-epidemian uhri. Pamela Freyd on verrannut näitä traumatisteja kirurgiin, joka tekee aivoleikkauksen haarukalla ja veitsellä. Toisten mielestä epidemia

muistuttaa monin tavoin menneiden aikojen noitavainoja, jolloin häiriintyneet naiset saatiin uskomaan, että he ovat saatanan vallassa. Paholainen on vain vaihtunut pahaksi vanhemmaksi.

FMS tuottaa muitakin ilmiöitä kuin väitettyä insestiä. Traumatistit yllyttävät tuhansia uhrejaan muistamaan, miten he osallistuivat lapsena saatananpalvojien kulttimenoihin, joissa tapettiin vauvoja, syötiin niiden lihaa ja harrastettiin sitäkin kuvottavampia rituaaleja. Vaikka kiinnostus okkultismia kohtaan onkin kasvussa, ja itseään hyväntahtoisina noitina pitävien naisten ja miesten määrä on huvittavasti lisääntynyt, poliisi ei ole vieläkään paljastanut vakuuttavaa näyttöä siitä, että saatanallisia kultteja olisi olemassa. Siitä huolimatta hypnoosissa ja unilääkkeiden vaikutuksen alaisena syntyneet muistot tällaisista rituaaleista voivat muodostua yhtä voimakkaiksi kuin muistot sukupuolisesta pahoinpitelystä.

Muut suggestiolle alttiit potilaat ovat puolinukuksissa "muistaneet", kuinka kaukaisilta planeetoilta tulleet muukalaiset olivat siepanneet heidät ja käyttäneet heitä seksuaalisesti hyväkseen. Noin vuoden välein tällaisen FMS-kokemuksen läpi käynyt henkilö kirjoittaa vakuuttavan kirjan seikkailuistaan avaruuden olentojen kanssa. Kirjoja mainostetaan runsaasti ja niistä puhutaan televisio-ohjelmissa, ja miljoonia dollareita siirtyy kirjoittajan sekä mistään piittaamattoman kustantajan taskuihin. Toinen muodikas FMS:n laji sopii hyvin muodikkaaseen jälleensyntymisoppiin: muistojen palauttaminen edellisestä elämästä.

Insestimuistot myyvät hyvin

Pop-psykologian kirjoissa kaupitellaan myyttiä, jonka mukaan lapsena koetun pahoinpitelyn muisto voi olla torjuttuna vuosikymmeniä. Näitä kirjoja alkaa olla yhtä paljon kuin kirjoja jälleensyntymisestä, saatanallisista kulteista ja lentävistä lautasista. Ylivoimaisesti pahin esimerkki on myyntimenestys *Courage to Heal* (Harper & Row, 1988), jonka ovat kirjoittaneet **Ellen Bass** ja **Laura Davis**. Kummallakaan naisella ei ole psykiatrista koulutusta, mutta heidän kirjastaan on silti tullut Raamattu monille, jotka uskovat olevansa insestin uhreja. Davis pitää itse itseään selviytyjänä, koska hän muisti terapiassa joutuneensa isoisänsä hyökkäyksen kohteeksi. Eräässä satoja syytettyjä vanhempia koskeneessa selvityksessä havaittiin, että melkein jokaisen tytär oli saanut voimakkaasti vaikutteita Courage to Heal -kirjasta. (Ohessa lainauksia kirjan pahimmista kohdista.)

FMS-tapauksia selostavasta kirjallisuudesta voi poimia muutaman tyypillisen kauhukuvan: Eräs 28-vuotias nainen syyttää isänsä ahdistelleen häntä, kun hän oli vielä puolivuotinen vauva. "Muistan, miten isäni pani peniksensä lähelle kasvojani ja hieroi sillä kasvojani ja suutani." Todellisuudessa ei ole olemassa vähintäkään todistusaineistoa siitä, että kuusikuukautinen lapsi voisi saada säilyviä muistoja mistään tapahtumasta. **Betsy Peterssen** kirjoittaa kirjassaan *Dancing with Daddy* (Bantam 1991), miten hänen terapeuttinsa sai hänet vakuuttuneeksi siitä, että hän oli joutunut kolmivuotiaana isänsä raiskaamaksi. "En tiedä, keksinkö sen itse vai en", hän sanoi terapeutilleen. Hän vastasi: "Se tuntuu keksityltä, koska silloin kun tuollaista tapahtuu, kaikki toimivat niinkuin sitä ei olisi tapahtunut."

Vuonna 1986 **Patti Barton** haastoi isänsä oikeuteen sukupuolisen hyväksikäytön vuoksi. Väitetyn rikoksen tapahtuessa Barton oli ollut 15 kuukauden ikäinen. Hän sai palautettua tapauksen mieleensä vasta 33:nnessa terapiaistunnossaan. Hän muisti myös yrittäneensä kertoa äidilleen, mitä isä oli tehnyt: "Ma, ma, ma!"ja "Da, da, da!"

Geraldo Riveran televisio-ohjelmassa oli vuonna 1991 kolme traumoistaan "selviytynyttä"

naista. Yksi heistä väitti murhanneensa 40 lasta saatananpalvojien menoissa, mutta unohtaneensa koko asian siihen asti kunnes hänen muistinsa elpyi terapiassa. Myös tunnetut viihdetaiteilijat ovat lietsoneet FMS-epidemiaa puhumalla traumoistaan avoimesti television sensaatio-ohjelmissa. Esimerkiksi näyttelijä **Roseanne Barr** sai vast'ikään terapiassa tietää, että hän joutui lapsena useita kertoja vanhempiensa pahoinpitelemäksi. Ensimmäisen kerran näin oli tapahtunut, kun hän oli kolmevuotias. Barrin tarinasta tehtiin laajalevikkisen People-lehden kansikuvajuttu. Barrin vanhemmat ja sisaret kiistävät hänen väitteensä ja ovat uhanneet viedä asian oikeuteen. Yksi entinen Miss Amerikka, **Marilyn Van Derbur** on niin ikään esiintynyt uutisissa väitteineen, joiden mukaan hän on palauttanut vuosikymmenien takaa muiston siitä, että hänen isänsä käytti häntä hyväkseen.

On huolestuttavaa, että noin kymmenessä osavaltiossa säädöksiä on muutettu siten, että vanhempiaan vastaan voi ryhtyä käräjöimään kolmen vuoden sisällä siitä kun hyväksikäyttö on palautunut mieleen! Ensimmäinen "torjuttuun muistikuvaan" perustunut tuomio langetettiin 1990: **George Franklin** sai elinkautisen kahdeksanvuotiaan lapsen murhasta, jonka hän oli tehnyt 1969. Tuomio perustui lähes täysin hänen tyttärensä silminnäkijäkertomukseen, joka oli palautunut mieleen 20 vuoden unohduksen jälkeen. Vuotta myöhemmin eräs pennsylvanialainen mies tuomittiin murhasta, kun häntä vastaan todistanut mies kertoi mitä hän oli nähnyt viisivuotiaana mutta unohtanut sitten tapauksen 16 vuodeksi.

Traumatistit yllyttävät kertomaan tarinoita

Vaikka terapeutit yleensä kiistävät esittävänsä johdattelevia kysymyksiä, heidän istuinnoistaan tehdyt nauhoitukset todistavat muuta. Jos potilas ei tuota mitään muistoja, he yllyttävät häntä keksimään tarinan. Eräs terapeutti, joka väittää hoitaneensa 1 500:aa insestin uhria, selittää menetelmäänsä. Hän sanoo potilaalle: "Kuulkaahan, minun kokemukseni mukaan monet ihmiset, jotka kamppailevat samojen ongelmien parissa kuin tekin, ovat joutuneet kokemaan todella tuskallisia asioita lapsena - ehkäpä heitä oli hakattu tai käytetty hyväksi. Mahtoikohan jotakin sen kaltaista tapahtua teillekin?" Eräs toinen traumatisti sanoo: "Sinä kuullostat ihmiseltä, jota on käytetty seksuaalisesti hyväksi. Kerro mitä se paskiainen teki sinulle."

FMS-epidemia ei olisi niin paha juttu, jos tällaiset terapeutit olisivat vain rahasta kiinnostuneita huijareita. Surullinen totuus on kuitenkin, että he ovat tosissaan. Niinhän olivat aikoinaan nekin lääkärit, jotka yrittivät parantaa ihmisiä vuodattamalla heidän vertaan, tai ne kirkonmiehet, jotka "paransivat" noitia kiduttamalla, hirttämällä ja polttamalla.

Paremmin koulutetut, vanhemmat psykiatrit eivät usko, että lapsena koettuja traumoja voisi torjua mielestään muuten kuin harvinaisissa aivovammatapauksissa. Mitään todisteita ei ole siitäkään, että hypnoosi parantaisi muistia. Se saattaa kyllä parantaa muistikuvien varmuutta, mutta ei niiden tarkkuutta. Paljon todisteita on siitäkin, että täysin tekaistuja muistikuvia voidaan istuttaa suggestioalttiin potilaan mieleen.

Lawrence Wright kertoi kaksiosaisessa artikkelissaan *"Remembering Satan"* (New Yorker, 17. ja 24. toukokuuta 1993) traagisen tarinan **Paul Ingramista**, Washingtonin osavaltiosta Olympiasta kotoisin olevasta poliisista, jota hänen kaksi aikuista tytärtään syyttivät seksuaalisesta hyväksikäytöstä. Väitetty rikos oli tapahtunut tyttöjen vielä ollessa lapsia. Ingramin perhe oli vakaumuksellisesti helluntailainen, ja he uskoivat että Saa-

tana pystyy pyyhkimään pois kaikki muistot tällaisista rikoksista. Ingram ei itse muistanut mitään, mutta viisi kuukautta kestäneiden kuulustelujen jälkeen hän alkoi uskoa olevansa syyllinen. Psykologi **Richard Ofshe** kirjoitti asiasta julkaisussa nimeltä *International Journal of Clinical and Experimental Hypnosis* (vol.11:125-155, 1992), otsikolla "Tahaton hypnoosi kuulusteluissa". Hän kertoo sepittäneensä itse tapauksen, jossa Ingram oli muka käyttänyt seksuaalisesti hyväkseen poikaansa ja tytärtään. Kehotettuaan useita kertoja Ingramin "näkemään" tämänkin tapauksen, Ingram laati kirjallisen tunnustuksen!

Sveitsiläinen psykologi **Jean Piaget** on kertonut, että hänellä on elävä muistikuva siitä, miten hänet yritettiin kidnapata kaksivuotiaana. Sieppaajan suunnitelma oli mennyt myttyyn, koska Piaget'n lapsenhoitaja taisteli urhoollisesti vastaan. Kun Piaget sitten oli teini-iässä, lapsenhoitaja tunnusti keksineensä koko jutun päästäkseen suosioon. Hän oli jopa raapinut itseään tehdäkseen tarinan käsikähmästä uskottavammaksi. Piaget oli kuullut tämän tarinan niin monta kertaa, että se oli tarkentunut hänen mielessään yksityiskohtaiseksi muistoksi.

Johns Hopkinsin yliopiston psykiatri **Paul McHugh** kirjoittaa artikkelissaan *"Psychiatric Misadventures"* (American Scholar, syksy 1992) eräästä naisesta, joka oli terapian aikana alkanut uskoa joutuneensa enonsa sukupuolisen hyökkäyksen kohteeksi. Hän jopa muisti tarkan päivämäärän. Asiaan epäluuloisesti suhtautunut äiti sai selville, että kyseisenä aikana hänen veljensä oli suorittamassa asepalvelusta Koreassa. Muuttiko tämä tieto naisen uskomusta? Ei kovin paljoa. "Vai niin, äiti", hän sanoi, "annas kun mietin. Jos sinun päivämääräsi ovat oikein, sen (ahdistelijan) on täytynyt olla isä."

Vastarinta herää

Insestin muisteluelinkeino kasvaa todennäköisesti lähivuosina, ja leviää myös Yhdysvaltain ulkopuolelle. Joitakin hyviäkin merkkejä on kuitenkin olemassa. Siellä täällä naiset ovat huomanneet, miten julmasti heitä on petetty, ja he ovat haastaneet terapeutteja oikeuteen väärien muistikuvien luomisesta. Syytteiden mukaan nämä "muistot" ovat aiheuttaneet heille ja heidän perheilleen suuria kärsimyksiä. Näitä naisia on sanottu "peruuttajiksi" tai "luopioiksi".

Toinen tervetullut ilmiö on, että tunnetut psykologit ja psykiatrit kirjoittavat artikkeleita FMS-epidemiasta. Voin suositella erityisesti **Eleanor Goldsteinin** kirjaa "*Confabulations*" (Social Issues Research Series, Boca Raton, Florida, 1992) sekä seuraavia kolmea artikkelia: **Carol Tavris**: "*Beware the Incest-Survivor Machine*" (New York Times Book Review, 3. tammikuuta 1993), **Elisabeth Loftus**: "*The Reality of Repressed Memories*" (American Psychologist, ilmestyy lähiaikoina) sekä **Richard Ofshe** ja **Ethan Watters**: "*Making Monsters*" (Society, maaliskuu 1993). Suurin osa tästä jutusta perustuu näihin aiempiin artikkeleihin. Niistä voi tilata kopioita FMS-säätiöltä, jonka osoite on: **FMS Foundation, 3401 Market Street, Philadelphia, PA 19104**. Säätiön puhelinnumero on **9901 215 387 1865** ja **telefax 9901 215 387 1917**.

FMS-säätiö on voittoa tavoittelematon yhteisö, jonka tarkoitus on etsiä syitä FMS-epidemialle, työskennellä uusien tapausten estämiseksi ja uhrien auttamiseksi. Viime vuoden lopussa, vain kymmenen kuukauden työn jälkeen jo yli 2 000 epätoivoista vanhempaa oli ottanut yhteyttä säätiöön saadakseen tietää miten pitäisi suhtautua tyttäriin jotka hyökkäävät heitä vastaan hirvittävillä syytöksillä.

Luotan siihen, ettei kukaan tämän jutun lukija saa sellaista vaikutelmaa, että joko minä tai FMS-

"Voit luulla, ettei sinulla ole muistoja, mutta usein kun alat puhua muistoistasi, esiin nousee kooste tunnelmia, reaktioita ja muistikuvia, joista voi koota merkittävää tietoa. Voidaksesi sanoa 'minua pahoinpideltiin' et tarvitse sellaista tarkkaa muistoa, joka kestäisi oikeudessa. Usein tieto siitä, että sinua on käytetty hyväksi, alkaa pienestä tunteesta, aavistuksesta... Oleta, että tunteesi on perusteltu... Jos luulet, että sinua on käytetty hyväksi ja elämäsi osoittaa siitä oireita, silloin sinua todella on pahoinpidelty."

"Jos et muista pahoinpitelyäsi, et ole yksin. Monilla naisilla ei ole muistoja, ja monet eivät koskaan saa muistoja. Se ei tarkoita, etteikö heitä olisi pahoinpidelty."

"Jos pidit yllä kuvitelmaa, että lapsuutesi oli 'onnellinen', silloin sinun on murehdittava kuvittelemaasi lapsuutta. .... Sinun on luovuttava ajatuksesta, että vanhempasi ajattelivat sinun parastasi... Jos sinulla on rakkauden tunteita pahoinpitelijääsi kohtaan, sinun on sovitettava rakkautesi siihen tosiasiaan, että hän pahoinpiteli sinua ... voi olla, että sinun täytyy surra sitä, ettei lapsillesi enää ole sukua, etkä koskaan saa perintöä eikä sinulla ole perhesiteitä."

"Jos muistikuvasi pahoinpitelystä ovat sumeita, sinun on hyvä ymmärtää, että sinulta voidaan hankkia tietoja ristikuulustelussa ... totta kai tällaiset todisteiden vaatimukset ovat kohtuuttomia. Eihän sinun velvollisuutesi ole todistaa, että sinua on pahoinpidelty."

"Jos haluat olla vihainen, mutta et oikein kykene suuttumaan, voi olla keinoja joilla pääset siitä kiinni. Ihan kuin pumppua käynnistettäessä siihen kaadetaan vettä, niin samaan tapaan sinäkin voit tehdä yhtä ja toista saadaksesi suuttumuksen käyntiin. Kun pääset siitä jyvälle, se alkaa virrata itsestään."

"Voit uneksia murhasta tai kastraatiosta. Sellaisten näkymien yksityiskohtainen kuvitteleminen voi olla miellyttävää ... anna kuvitelmien tulla sydämesi kyllyydestä."

Otteet Ellen Bassin ja Laura Davisin kirjasta Courage to Heal.

säätiö emme usko lasten seksuaalista hyväksikäyttöä tapahtuvan tai että me vastustaisimme siihen syyllistyneiden rankaisemista. Säätiö vastasi 8. tammikuuta 1993 ilmestyneessä tiedotuslehdessään kritiikkiin, jonka mukaan sen työ olisi jonkinlainen reaktio feminismiä vastaan. Vastaus kuului näin: eikö ole "vahingollisempaa feminismille väittää, että naisten mieli ei kykene ottamaan vastaan tieteellistä informaatiota vaan tyytyy velttoihin ja epätarkkoihin tietoihin? Eikö voi tulkita loukkaukseksi naisia kohtaan, että heille tarjotaan muistin toiminnasta vain iskulauseita eikä tutkittua tietoa?"

Tarkoitus ei ole väittää, etteikö kamalaa lasten seksuaalista hyväksikäyttöä tapahtuisi. Sen sijaan on sanottava, että kun sellaista tapahtuu, sitä ei voi unohtaa ja "palauttaa mieleen" hypnoosissa kymmeniä vuosia myöhemmin. Jotakin on pahasti vialla, kun terapeutti E. Sue Blume väittää kirjassaan "Secret Survivors", että "insesti on sel-

västi tärkein syy siihen, miksi naiset hakeutuvat terapiaan. - Kokemukseni mukaan alle puolet sen kokeneista naisista muistavat tapahtuman tai tunnistavat sen pahoinpitelyksi. Niinpä ei ole liioittelua sanoa, että yli puolet kaikista naisista on kokenut lapsuudessaan seksuaalisia traumoja."

Carol Tavris kommentoi yllä mainitussa artikkelissaan: "Empiirinen todistusaineisto ei tue ainoatakaan näistä väitteistä."

Kirjoittaja Martin Gardner on toiminut Skeptical Inquirer -lehden vakituisena avustajana kymmenen vuotta. Hänen artikkeleitaan on koottu mm. kirjoihin Science Confronts the Paranormal (Prometheus Books 1986), The New Age (Prometheus 1988 ja 1991) sekä The Hundredth Monkey and Other Paradigms of the Paranormal (Prometheus 1991).

Oheinen artikkeli ilmestyi Skeptical Inquirer -lehden kesänumerossa (Summer 1993). Käännös Matti Virtanen. Väliotsikot toimituksen.

FMS-terapiaa voidaan harjoittaa myös suomessa

Yhdysvaltalaisten ns. traumatistien terapiavillitys voisi levitä myös Suomeen ja sitä jo jossain määrin harjoitetaankin, uskoo psykiatriaan ja hypnoosiin perehtynyt lääkäri **Pekka Roponen**.

"Suomessa yksityistä psykoterapeuttista vastaanottoa voi pitää kuka tahansa, eikä yhtenäistä käytäntöä esimerkiksi terapeuttien koulutuksesta ole", hän sanoo.

Roponen ei kuitenkaan väitä, että yhdysvaltalaiset traumatistit olisivat kokonaan väärässä, vaikka he soveltavatkin Freudin hylkäämäksi väitettyjä metodeja väärin perustein.

"Osittain he ovat myös oikeassa. Nykyisen käsityksen mukaan Freud tietoisesti valehteli tutkimustuloksiaan, kun hän tulkitsi lasten seksuaaliset muistikuvat pelkäksi satuiluksi, ja sen vuoksi esimerkiksi lasten seksuaalisesta hyväksikäytöstä vaiettiin vuosikausiksi."

"Tässä on nyt kuitenkin menty äärimmäisyydestä toiseen ja lapsi on heitetty pesuveden mukana pois", hän sanoo.

"Terapeutti tulkitsee aina hoidettavan potilaan mielikuvia, jotka hänelle tosin saattavat olla hyvinkin todellisia, mutta joiden todenperäisyydestä terapeutti ei voi olla millään keinoin varma. Ei ole olemassa aikakonetta, jolla voitaisiin tarkistaa asia", Roponen muistuttaa.

Lapsi voi unohtaa insestikokemuksen

Toisin kuin amerikkalaistutkijat väittävät Roponen uskoo, että lapsi voi tietoisesti unohtaa niinkin järkyttävän kokemuksen kuin seksuaalisen pahoinpitelyn, ja että hypnoosissa voidaan palauttaa mieliin hyvinkin varhaisia muistikuvia.

"Oman kokemukseni perusteella hypnoosissa voi paljastua mielikuvia ja tuntemuksia, jotka ovat saattaneet syntyä jo puolen vuoden ikäisenä."

Roponen muistuttaa kuitenkin heti, että lasten - niin kuin kaikkien muidenkin ihmisten - muistikuvat muuttuvat koko ajan eikä terapeutti voi koskaan luottaa sataprosenttisesti siihen, että muistikuvat ovat todellisia. "Ihminen ei ole videonauhuri, joka rekisteröi todellisia tapahtumia."

Roposen mukaan jokaisen työhönsä vakavasti suhtautuvan terapeutin onkin syytä suhtautua aina epäilevästi hypnoosissa kerrottuihin muistikuviin.

Vääriä muistikuvia voidaan istuttaa

Roponen yhtyy amerikkalaistutkijoihin siinä, että terapeutti pystyy tarkoituksella tai tahtomattaan istuttamaan potilaan mieliin vääriä muistikuvia. Tästä lienee myös Roposen mukaan kysymys yhdysvaltalaisessa terapiavillityksessä.

"Jos terapeutilla on jo valmiiksi vahva ennakkokäsitys, hän pystyy kyllä ohjailemaan potilaan mielikuvia", Roponen sanoo.

"Erityisesti Yhdysvalloissa on tunnettu ns. supermuisti-ilmiö. Hypnoosin avulla on palautettu mieliin muistikuvia mm. rikosten selvittämiseksi ja joissain tapauksissa vääriä ihmisiä on tuomittu vankilaan, kun muistikuvat ovatkin osoittautuneet vääriksi."

Roponen ei usko, että nykyisen käytännön mukaan kovin paljon voidaan tehdä kaikenkarvaisten puoskarointiterapeuttien saamiseksi kuriin ja esimerkiksi FMS-hysterian Suomeen leviämisen estämiseksi.

"Ongelma on se, ettei ole yhtenäistä käsitystä siitä, mikä on oikeaa terapiaa ja mikä ei. Psykoterapian käsitettä on vaikea määritellä ja on olemassa erilaisia koulukuntia. Mielipiteet käyvät ristiin jopa monissa yliopistoissa."

Yhtenä keinona Roponen ehdottaa Kalifornian osavaltiossa Yhdysvalloissa toteutettua lisenssikäytäntöä, jossa toimiluvan saamiseksi terapeuteilta edellytetään pakollisten kurssien suorittamista. Tämä takaisi Roposen mukaan sen, että ainakin jonkin asteista ammattipätevyyttä voitaisiin vaatia, ennen kuin psykoterapeutti voi alkaa harjoittaa ammattia.

Yhdysvalloissa tunnetut psykologit ja psykiatrit ovat perustaneet erityisen järjestön, jonka tarkoituksena on selvittää FMS-hysterian taustoja ja vastustaa epäilyttävien terapiamuotojen leviämistä. "Jos sellainen perustettaisiin myös Suomeen, liittyisin heti mukaan", Roponen lupaa. Hänen mukaansa puoskarointioppien paljastamiseksi tarvitaan myös julkista keskustelua.

Mutta voisiko FMS-hysteria levitä Suomessa niin pitkälle, että esimerkiksi lapset alkaisivat vetää vanhempansa oikeuteen väärien insestimuistikuvien perusteella, kuten on käynyt Yhdysvalloissa? "Ei mene läpi", Roponen sanoo. "Jos sellaista juttua yritettäisiin edes esittää, siinä vaiheessa minä ja muut asiaan perehtyneet sanoisimme kyllä oman käsityksemme", Roponen lupaa. *Skeptikko.mo*

Lääkäri Pekka Roponen on kirjoittanut psykoterapian tilasta Suomessa mm. Skeptikossa: Pekka Roponen, Kuka saa harjoittaa psykoterapiaa, Skeptikko 12/13, syksy 1991

SKEPTICAL INQUIRER

Jotkut lukijat ovat kyselleet, miten ja mistä voi tilata Yhdysvalloissa ilmestyvän *Skeptical Inquirer* -lehden, jonka artikkeleita on julkaistu myös Skeptikon palstoilla. Julkaisemme ohessa lehden yhteystiedot sekä sisältöluettelot kaikista tähän mennessä julkaistuista numeroista, joita voi myös tilata erikseen.

Skeptical Inquirer on ilmestynyt neljännesvuosittain jo vuodesta 1976 lähtien. Se sisältää asiantuntevia artikkeleita, haastatteluja, uutisia ja kommentteja, kolumneja ja kirja-arvosteluja kaikista mahdollisista parailmiöihin liittyvistä aiheista. Lehti julkaisee myös lukijapalstaa.

Lisäksi lehdestä löytyvät yhteystiedot 27 maan skeptikkojärjestöistä.

Skeptical Inquirer -lehteä julkaisee järjestö nimeltä *CSICOP* eli *Committee for Scientific Investigation of Claims of the Paranormal* (Paranormaaleja ilmiöitä koskevien väitteiden tieteellisen tutkimuksen komitea).

CSICOP perustettiin 1976 vastapainoksi kaikenkarvaisille huuhaailmiöille, jotka olivat saaneet suhteettoman suuren suosion Yhdysvalloissa aina 1960-luvulta lähtien. Harrastettiin ufoja, astrologiaa, parapsykologiaa ja kaiken maailman 'rajatieteitä'. Toiselta puolen myös äärikristillinen fundamentalismin kasvu nakersi rationaalista ajattelua ja tieteen asemaa amerikkalaisessa yhteiskunnassa. Monen tiedemiehen mielestä koko kansakunta oli vajoamassa taikauskon valtaan.

Ennen järjestön perustamista kukaan ei ollut viitsinyt vaivautua arvostelemaan näitä huuhaailmiöitä, joita kaupallinen lehdistö sumeilematta ja ilman kritiikin häivääkään esitteli.

Myöhemmin Yhdysvalloissa syntyi myös muita skeptikkojärjestöjä, joiden lehdet julkaisevat arvovaltaisten tutkijoiden kriittisiä artikkeleita erilaisista huuhaailmiöistä.

Yksi tutustumisen arvoinen lehti on *The Skeptics Society*-nimisen järjestön julkaisema *Skeptic*. Lehden toimitusneuvostoon kuuluu yliopistojen tutkijoita, tiedetoimittajia, kirjailijoita ja taikureita, mm. James Randi.

Lehteä voi tiedustella osoitteella 2761 N. Marengo Ave. Altadena, Ca 91001.

Seuraava SKEPTIKKO ilmestyy 10. joulukuuta. Lehteen tarkoitettu aineisto tulisi olla perillä toimituksessa viimeistään 19. marraskuuta.

Fill in the gaps in your

SKEPTICAL INQUIRER

collection

15% discount on orders of $100 or more

($6.25 for each copy. To order, use reply card insert.)

SPRING 1993 (vol. 17, no. 3): Anguished silence and helping hands: Autism and Facilitated Communication, *Mulik, Jacobson, and Kobe*. Faciliated Communication, Autism, and Ouija, *Dillon*. Treading on the edge: Practicing safe science with SETI, *Tarter*. Education for science, *Gore*. A threat to science, *Schatzman*. Charles Honorton's legacy to parapsychology, *Blackmore*. 1993 CSICOP Conference proceedings.
WINTER 1993 (vol. 17, no. 2): Special report: 3.7 million Americans kidnapped by aliens? *Stires and Klass*. Psychics: Do police departments really use them? *Sweat and Durm*. Psychic detectives: A critical examination, *Walter Rowe*. Therapeutic Touch, *Bullough and Bullough*. Improving science teaching in the U.S., *Marek and Wayne Rowe*. The Big Sur 'UFO,' *George*. The strange case of the New Haven oysters, *Quincey*.
FALL 1992 (vol. 17, no. 1): A celebration of Isaac Asimov: A man for the universe, *Kendrick Frazier, Arthur C. Clarke, Frederik Pohl, Harlan Ellison, L. Sprague de Camp, Carl Sagan, Stephen Jay Gould, Martin Gardner, Paul Kurtz, Donald Goldsmith, James Randi, and E. C. Krupp*. Gaia without mysticism, *Shannon*. Gaia's scientific coming of age, *Frazier*. The curse of the runestone: Deathless hoaxes, *Whittaker*. Night terrors, sleep paralysis, and devil-stricken telephone cords from hell, *Huston*. Scientific creationism: The social agenda of a pseudoscience, *Shore*. Observing stars in the daytime: The chimney myth, *Sanderson*. Does an ancient Jewish amulet commemorate the conjunction of 2 B.C.? *Rubincam*.
SUMMER 1992 (vol. 16, no. 4): Freedom of scientific inquiry under siege, *Kurtz*. Psychic experiences: Psychic illusions, *Blackmore*. The scientist's skepticism, *Bunge*. The persistent popularity of the paranormal, *Lett*. Self-help books: Pseudoscience in the guise of science? *Gambrill*. Ghost lights in Texas, *Lindee*.
SPRING 1992 (vol. 16, no. 3): Special Report: The Maharishi caper: *JAMA* hoodwinked, *Skolnick*. Myths of subliminal persuasion: The cargo-cult science of subliminal persuasion, *Pratkanis;* Subliminal perception: Facts and fallacies, *Moore;* Subliminal tapes, *Phelps and Exum*. The Avro VZ-9 'flying saucer,' *Blake*. Two 19th-century skeptics: Augustus de Morgan and John Fiske, *Rothman*.
WINTER 1992 (vol. 16, no. 2): On being sued: The chilliing of freedom of expression, *Kurtz*. The crop-circle phenomenon, *Nickell and Fischer*. Update on the 'Mars effect,' *Ertel*. A dissenting note on Ertel's 'Update,' *Kurtz*. Magic Melanin: Spreading scientific illiteracy among minorities, Part 2, *de Montellano*. Adventures in science and cyclosophy, *de Jager*. Searching for security in the mystical, *Grimmer*.
FALL 1991 (vol. 16, no. 1): Near-death experiences, *Blackmore*. Multicultural pseudoscience: Spreading scientific illiteracy, Part 1, *de Montellano*. Science and common sense skepticism, *Aach*. Spook Hill, *Wilder*. Lucian and Alexander, *Rowe*. 1991 CSICOP conference, *Shore and Frazier*.
SUMMER 1991 (vol. 15, no. 4): Lucid dreams, *Blackmore*. Nature faking in the humanities, *Gallo*. Carrying the war into the never-never land of psi: Part 2, *Gill*. Coincidences, *Paulos*. Locating invisible buildings, *Plummer*. True believers, *Bower*.
SPRING 1991 (vol. 15, no. 3): Special report: Hi-fi pseudoscience, *Davis*. Searching for extraterrestrial intelligence: An interview with *Thomas R. McDonough*. Getting smart about getting smarts, *Faulkes*. Carrying the war into the never-never land of psi: Part 1, *Gill*. Satanic cult 'survivor' stories, *Victor*. 'Old-solved mysteries': The Kecksburg incident, *Young*. Penn & Teller, the magical iconoclasts, *Gordon*. Magic, medicine, and metaphysics in Nigeria, *Roder*. What's wrong with science education? Look at the family, *Eve*.
WINTER 1991 (vol. 15, no. 2): Special report / Gallup poll: Belief in paranormal phenomena, *Gallup and Newport*. Science and self government, *Piel*. West Bank collective hysteria episode, *Stewart*. Acceptance of personality test results, *Thiriart*. Belief in astrology: A test of the Barnum effect, *French, Fowler, McCarthy, and Peers*. A test of clairvoyance using signal-detection, *McKelvie and Gagné*. Intercessory prayer as medical treatment? *Wittmer and Zimmerman*.
FALL 1990 (vol. 15, no. 1): Neural Organization Technique: Treatment or torture, *Worrall*. The spooks of quantum mechanics, *Stenger*. Science and Sir William Crookes, *Hoffmaster*. The 'N' machine, *Cumming*. Biological cycles and rhythms vs. biorhythms, *Wheeler*. 1990 CSICOP Conference.
SUMMER 1990 (vol. 14, no. 4): Ghosts make news: How four newspapers report psychic phenomena, *Klare*. Thinking critically and creatively, *Wade and Tavris*. Police pursuit of satanic crime, Part 2, *Hicks*. Order out of chaos in survival research, *Berger*. Piltdown, paradigms, and the paranormal, *Feder*. Auras: Searching for the light, *Loftin*. Biorhythms and the timing of death, *Lester*.
SPRING 1990 (vol. 14, no. 3): Why we need to understand science, *Sagan*. The crisis in pre-college science and math education, *Seaborg*. Police pursuit of satanic crime, Part 1, *Hicks*. The spread of satanic-cult rumors, *Victor*. Lying about polygraph tests, *Shneour*. Worldwide disasters and moon phase, *Kelly, Saklofske, and Culver*.
WINTER 1990 (vol. 14, no. 2): The new catastrophism, *Morrison and Chapman*. A field guide to critical thinking, *Lett*. Cold fusion: A case history in 'wishful science'? *Rothman*. The airship hysteria of 1896-97

(continued on next page)

[illegible] Newspaper editors and the creation-evolution controversy, *Zimmerman*. Special report: New evidence of MJ-12 hoax, *Klass*.

FALL 1989 (vol. 14, no. 1): Myths about science, *Rothman*. The relativity of wrong, *Asimov*. Richard Feynman on fringe science, Luis Alvarez and the explorer's quest, *Muller*. The two cultures, *Jones*. The 'top-secret UFO papers' NSA *won't* release, *Klass*. The metaphysics of Murphy's Law, *Pruc*.

SUMMER 1989 (vol. 13, no. 4): The New Age: An Examination: The New Age in perspective, *Kurtz*. A New Age reflection in the magic mirror of science, *O'Hara*. The New Age: The need for myth in an age of science, *Schultz*. Channeling, *Alcock*. The psychology of channeling, *Reed*. 'Entities' in the linguistic minefield, *Thomason*. Crystals, *Lawrence*. Consumer culture and the New Age, *Rosen*. The Shirley MacLaine phenomenon, *Gordon*. Special report: California court jails psychic surgeon, *Brenneman*.

SPRING 1989 (vol. 13, no. 3): High school biology teachers and pseudoscientific belief, *Eve and Dunn*. Evidence for Bigfoot? *Dennett*. Alleged pore structure in Sasquatch footprints, *Freeland and Rowe*. The lore of levitation, *Stein*. Levitation 'miracles' in India, *Premanand*. Science, pseudoscience, and the cloth of Turin, *Nickell*. Rather than just debunking, encourage people to think, *Seckel*. MJ-12 papers 'authenticated'? *Klass*. A patently false patent myth, *Sass*.

WINTER 1989 (vol. 13, no. 2): Special report. The 'remembering water' controversy, *Gardner and Randi*; Bibliographic guide to the 'dilution controversy.' Pathologies of science, precognition, and modern psychophysics, *Jensen*. A reaction-time test of ESP and precognition, *Hines and Dennison*. Chinese psychic's pill-bottle demonstration, *Wu Xiaoping*. The Kirlian technique, *Watkins and Bickel*. Certainty and proof in creationist thought, *Leferrière*.

FALL 1988 (vol. 13, no. 1): Special report: Astrology and the presidency, *Kurtz* and *Bob*. Improving Human Performance: What about parapsychology? *Frazier*. The China syndrome: Further reflections on the paranormal in China, *Kurtz*. Backward masking, *McIver*. The validity of graphological analysis, *Furnham*. The intellectual revolt against science, *Grove*.

SUMMER 1988 (vol. 12, no. 4): Testing psi claims in China, *Kurtz, Alcock, Frazier, Karr, Klass, and Randi*. The appeal of the occult: Some thoughts on history, religion, and science, *Stevens*. Hypnosis and reincarnation, *Venn*. Pitfalls of perception, *Wheeler*. Wegener and pseudoscience: Some misconceptions, *Edelman*. An investigation of psychic crime-busting, *Emery*. High-flying health quackery, *Hines*. The bar-code beast, *Keith*.

SPRING 1988 (vol. 12, no. 3): Neuropathology and the legacy of spiritual possession, *Beyerstein*. Varieties of alien experience, *Ellis*. Alien-abduction claims and standards of inquiry (excerpts from Milton Rosenberg's radio talk-show with guests Charles Gruder, Martin Orne, and Budd Hopkins). The MJ-12 Papers: Part 2, *Klass*. Doomsday: The May 2000 prediction, *Meeus*. My visit to the Nevada Clinic, *Barrett*. Morphic resonance in silicon chips, *Varela and Letelier*. Abigail's anomalous apparition, *Durm*. The riddle of the Colorado ghost lights, *Bunch and White*.

WINTER 1987-88 (vol. 12, no. 2): The MJ-12 papers: Part I, *Philip J. Klass*. The aliens among us: Hypnotic regression revisited, *Baker*. The brain and consciousness: Implications for psi, *Beyerstein*. Past-life hypnotic regression, *Spanos*. Fantasizing under hypnosis, *Reveen*. The verdict on creationism, *Gould*.

FALL 1987 (vol. 12, no. 1): The burden of skepticism, *Sagan*. Is there intelligent life on Earth? *Kurtz*. Medical Controversies: Chiropractic, *Jarvis*; Homeopathy, *Barrett, M.D.* Alternative therapies, *Jones*. Quackery, *Pepper*. Catching Geller in the act, *Emery*. Special Report: CSICOP's 1987 conference.

SUMMER 1987 (vol. 11, no. 4): Incredible cremations: Investigating combustion deaths, *Nickell and Fischer*. Subliminal deception, *Creed*. Past tongues remembered? *Thomason*. Is the universe improbable? *Shotwell*. Psychics, computers, and psychic computers, *Easton*. Pseudoscience and children's fantasies, *Evans*. Thoughts on science and superstrings, *Gardner*. Special Reports: JAL pilot's UFO report, *Klass*; Unmasking psychic Jason Michaels, *Busch*.

SPRING 1987 (vol. 11, no. 3): The elusive open mind: Ten years of negative research in parapsychology, *Blackmore*. Does astrology need to be true? Part 2: The answer is no, *Dean*. Magic, science, and metascience: Some notes on perception, *D. Sagan*. Velikovsky's interpretation of the evidence offered by China, *Lo*.

WINTER 1986-87 (vol. 11, no. 2): Case study of West Pittston 'haunted' house, *Kurtz*. Science, creationism and the Supreme Court, *Seckel*, with statements by *Ayala, Gould*, and *Gell-Mann*. The great East Coast UFO of August 1986, *Oberg*. Does astrology need to be true? Part 1, *Dean*. Homing abilities of bees, cats, and people, *Randi*.

FALL 1986 (vol. 11, no. 1): The path ahead: Opportunities, challenges, and an expanded view, *Frazier*. Exposing the faith-healers, *Steiner*. Was Antarctica mapped by the ancients? *Jolly*. Folk remedies and human belief-systems, *Reuter*. Dentistry and pseudoscience, *Dodes*. Atmospheric electricity, ions, and pseudoscience, *Dolezalek*. Noah's ark and ancient astronauts, *Harrold and Eve*. The Woodbridge UFO incident, *Ridpath*. How to bust a ghost, *Baker*.

SUMMER 1986 (vol. 10, no. 4): Occam's razor, *Shneour*. Clever Hans redivivus, *Sebeok*. Parapsychology miracles, and repeatability, *Flew*. The Condon UFO study, *Klass*. Four decades of fringe literature, *Dutch*. Some remote-viewing recollections, *Weinberg*.

SPRING 1986 (vol. 10, no. 3): The perennial fringe, *Asimov*. The uses of credulity, *de Camp*. Night walkers and mystery mongers, *Sagan*. CSICOP after ten years, *Kurtz*. Crash of the crashed-saucers claim, *Klass*. A study of the Kirlian effect, *Watkins and Bickel*. Ancient tales and space-age myths of creationist evangelism, *McIver*.

WINTER 1985-86 (vol. 10, no. 2): The moon was full and nothing happened, *Kelly, Rotton, and Culver*. Psychic studies: The Soviet dilemma, *Ebon*. The psychopathology of fringe medicine, *Sabbagh*. Computers and rational thought, *Spangenburg and Moser*.

FALL 1985 (vol. 10, no. 1): Investigations of firewalking, *Leikind and McCarthy*. Firewalking: reality or illusion, *Dennett*. Myth of alpha consciousness, *Beyerstein*. Spirit-rapping unmasked, *V. Bullough*. The Saguaro incident, *Taylor and Dennett*.

SUMMER 1985 (vol. 9, no. 4): Guardian astrology study, *Dean, Kelly, Rotton, and Saklofske*. Astrology and the commodity market, *Rotton*. The hundredth monkey phenomenon, *Amundson*. Responsibilities of the media, *Kurtz*. 'Lucy' out of context, *Albert*.

SPRING 1985 (vol. 9, no. 3): Columbus poltergeist: I, *Randi*. Moon and murder in Cleveland, *Sanduleak*. Image of Guadalupe, *Nickell and Fischer*. Radar UFOs, *Klass*. Phrenology, *McCoy*. Deception by patients, *Pankratz*. Communication in nature, *Orstan*.

WINTER 1984-85 (vol. 9, no. 2): The muddled 'Mind Race,' *Hyman*. Searches for the Loch Ness monster, *Razdan and Kielar*. Final interview with Milbourne Christopher, *Dennett*. Retest of astrologer John McCall, *Ianna and Tolbert*.

FALL 1984 (vol. 9, no. 1): Quantum theory and the paranormal, *Shore*. What is pseudoscience? *Bunge*. The new philosophy of science and the 'paranormal,' *Toulmin*. An

eye-opening double encounter, *Martin.* Similarities between identical twins and between unrelated people, *Wyatt et al.* Effectiveness of a reading program on paranormal belief, *Woods.* Pseudoscientific beliefs of 9th graders, *A. S. and S. J. Adelman.*

SUMMER 1984 (vol. 8, no. 4): Parapsychology's past eight years, *Alcock.* The evidence for ESP, *C. E. M. Hansel.* $110,000 dowsing challenge, *Randi.* Sir Oliver Lodge and the spiritualists, *Hoffmaster.* Misperception, folk belief, and the occult, *Connor.* Psychology and UFOs, *Simon.*

SPRING 1984 (vol. 8, no. 3): Belief in the paranormal worldwide: Mexico, *Mendez Acosta.* Netherlands, *Hoebens.* U.K., *Hutchinson.* Australia, *Smith.* Canada, *Gordon.* France, *Rouzé.* Debunking, neutrality, and skepticism in science, *Kurtz.* University course reduces paranormal belief, *Gray.* The Gribbin effect, *Koder.* Proving negatives, *Pasquarello.*

WINTER 1983-84 (vol. 8, no. 2): Sense and nonsense in parapsychology, *Hoebens.* Magicians, scientists, and psychics, *Ganoe and Kirkman.* New dowsing experiment, *Martin.* The effect of TM on weather, *Trumpy.* The haunting of the Ivan Vassilli, *Sheaffer.* Venus and Velikovsky, *Forrest.*

FALL 1983 (vol. 8, no. 1): Creationist pseudoscience, *Schadewald.* Project Alpha. Part 2, *Randi.* Forecasting radio quality by the planets, *Dean.* Reduction in paranormal belief in college course, *Tobacyk.* Humanistic astrology, *Kelly and Krutzen.*

SUMMER 1983 (vol. 7, no. 4): Project Alpha: Part 1, *Randi.* Goodman's 'American Genesis,' *Feder.* Battling on the airwaves, *Slavsky.* Rhode Island UFO film, *Emery.*

SPRING 1983 (vol. 7, no. 3): Iridology, *Worrall.* The Nazca drawings revisited, *Nickell.* *People's Almanac* predictions, *Donnelly.* Test of numerology, *Dlhopolsky.* Pseudoscience in the name of the university, *Lederer and Singer.*

WINTER 1982-83 (vol. 7, no. 2): Palmistry, *Park.* The great SRI die mystery, *Gardner.* The 'monster' tree trunk of Loch Ness, *Campbell.* UFOs and the not so friendly skies, *Klass.* In defense of skepticism, *Reber.*

FALL 1982 (vol. 7, no. 1): The prophecies of Nostradamus, *Cazeau.* Prophet of all seasons, *James Randi.* Revival of Nostradamitis, *Hoebens.* Unsolved mysteries and extraordinary phenomena, *Gill.* Clearing the air about psi, *Randi.* A skotography scam, *Randi.*

SUMMER 1982 (vol. 6, no. 4): Remote-viewing, *Marks.* Radio disturbances and planetary positions, *Meeus.* Divining in Australia, *Smith.* "Great Lakes Triangle," *Cena.* Skepticism, closed-mindedness, and science fiction, *Beyerstein.* Followup on ESP logic, *Hardin and Morris* and *Gendin.*

SPRING 1982 (vol. 6, no. 3): The Shroud of Turin, *Mueller.* Shroud image, *McCrone.* Science, the public, and the Shroud, *Schafersman.* Zodiac and personality, *Gauquelin.* Followup on quantum PK, *Hansel.*

WINTER 1981-82 (vol. 6, no. 2): On coincidences, *Ruma Falk.* Croiset: Part 2, *Hoebens.* Scientific creationism, *Schadewald.* Follow-up on 'Mars effect,' *Rawlins,* responses by *CSICOP Council* and *Abell and Kurtz.*

FALL 1981 (vol. 6, no. 1): Gerard Croiset: Part 1, *Hoebens.* Test of perceived horoscope accuracy, *Lackey.* Planetary positions and radio propagation, *Ianna and Margolin.* Bermuda Triangle, 1981, *Dennett.* Observation of a psychic, *McIntyre.*

SUMMER 1981 (vol. 5, no. 4): Investigation of 'psychics,' *Randi.* ESP: A conceptual analysis, *Gendin.* The extroversion-introversion astrological effect, *Kelly and Saklofske.* Art, science, and paranormalism, *Habercom.* Profitable nightmare, *Wells.* A Maltese cross in the Aegean? *Loftin.*

SPRING 1981 (vol. 5, no. 3): Hypnosis and UFO abductions, *Klass.* Hypnosis not a truth serum, *Hilgard.* H. Schmidt's PK experiments, *Hansel.* Further comments on Schmidt's experiments, *Hyman.* Atlantean road, *Randi.* Deciphering ancient America, *McKusick.* A sense of the ridiculous, *Ford.*

WINTER 1980-81 (vol. 5, no. 2). Fooling some people all the time, *Singer and Benassi.* Recent perpetual motion developments, *Schadewald.* National Enquirer astrology study, *Mechler, McDaniel, and Mulloy.* Science and the mountain peak, *Asimov.*

FALL 1980 (vol. 5, no. 1). The Velikovsky affair — articles by *Oberg, Bauer, Frazier.* Academia and the occult, *Greenwell.* Belief in ESP among psychologists, *Padgett, Benassi, and Singer.* Bigfoot on the loose, *Kurtz.* Parental expectations of miracles, *Steiner.* Downfall of a would-be psychic, *McBurney and Greenberg.* Parapsychology research, *Mishlove.*

SUMMER 1980 (vol. 4, no. 4): Superstitions, *Bainbridge and Stark.* Psychic archaeology, *Feder.* Voice stress analysis, *Klass.* Follow-up on the 'Mars effect,' Evolution vs. creationism, and the Cottrell tests.

SPRING 1980 (vol. 4, no. 3): Belief in ESP, *Morris.* UFO hoax, *Simpson.* Don Juan vs. Piltdown man, *de Mille.* Tiptoeing beyond Darwin, *Greenwell.* Conjurors and the psi scene, *Randi.* Follow-up on the Cottrell tests.

WINTER 1979-80 (vol. 4, no. 2): The 'Mars effect' — articles *by Kurtz, Zelen, and Abell, Rawlins, Michel and Françoise Gauquelin.* How I was debunked, *Hoebens.* The metal bending of Professor Taylor, *Gardner.* Science, intuition, and ESP, *Bauslaugh.*

FALL 1979 (vol. 4, no. 1). A test of dowsing, *Randi.* Science and evolution, *Godfrey.* Television pseudodocumentaries, *Bainbridge.* New disciples of the paranormal, *Kurtz.* UFO or UAA, *Standen.* The lost panda, *van Kampen.* Edgar Cayce, *Randi.*

SUMMER 1979 (vol. 3, no. 4): The moon and the birthrate, *Abell and Greenspan.* Biorhythms, *Hines.* 'Cold reading,' *Randi.* Teacher, student, and the paranormal, *Kral.* Encounter with a sorcerer, *Sack.*

SPRING 1979 (vol. 3, no. 3). Near death experiences, *Alcock.* Television tests of Musuaki Kiyota, *Scott and Hutchinson.* The conversion of J. Allen Hynek, *Klass.* Asimov's corollary, *Asimov.*

WINTER 1978-79 (vol. 3, no. 2): Is parapsychology a science? *Kurtz.* Chariots of the gullible, *Bainbridge.* The Tunguska event, *Oberg.* Space travel in Bronze Age China, *Keightley.*

FALL 1978 (vol. 3, no. 1): An empirical test of astrology, *Bastedo.* Astronauts and UFOs, *Oberg.* Sleight of tongue, *Schwartz.* The Sirius "mystery," *Ridpath.*

SPRING/SUMMER 1978 (vol. 2, no. 2). Tests of three psychics, *Randi.* Biorhythms, *Bainbridge.* Plant perception, *Kmetz.* Anthropology beyond the fringe, *Cole.* NASA and UFOs, *Klass.* A second Einstein ESP letter, *Gardner.*

FALL/WINTER 1977 (vol. 2, no. 1): Von Däniken, *Story.* The Bermuda Triangle, *Kusche.* Pseudoscience at Science Digest, *Oberg and Sheaffer.* Einstein and ESP, *Gardner.* N-rays and UFOs, *Klass.* Secrets of the psychics, *Rawlins.*

SPRING/SUMMER 1977 (vol. 1, no. 2): Uri Geller, *Marks and Kammann.* Cold reading, *Hyman.* Transcendental Meditation, *Woodrum.* A statistical test of astrology, *McGervey.* Cattle mutilations, *Stewart.*

FALL/WINTER 1976 (vol. 1, no. 1): Dianetics, *Wallis.* Psychics and clairvoyance, *Fine.* "Objections to Astrology," *Westrum.* Astronomers and astrophysicists as astrology critics, *Kurtz and Nisbet.* Biorhythms and sports, *Fix.* Von Däniken's chariots, *Omohundro.*

SKEPTIKON KIRJAHYLLY

Kirjakaupat ja kirjastot ovat pullollaan kaikenkarvaisia parailmiöitä puolustavia kirjoja. Kriittisiä arvioita on ollut lähes mahdoton löytää, eikä ihme, sillä parailmiöitä kriittisesti tarkastelevia kirjoja ei juuri suomeksi ole julkaistu.

Lukijoille avuksi ja kirjankustantamoille tiedoksi julkaisemme ohessa listan, johon on koottu harvojen suomalaisten kirjojen lisäksi keskeisimpiä ulkomaisia teoksia, joiden kääntämistä suomeksi lämpimästi suosittelemme.

Abell, George & Singer Barry (ed): Science and the Paranormal-Probing the existence of the Supernatural. Charles Scribner's Sons, 1983.

Alcock, James: Science and Supernature, A Critical Appraisal of Parapsychology. Prometheus Books, 1990.

Baker, Robert: They Call It Hypnosis. Prometheus Books, 1990.

Beyerstein, Barry & Beyerstein, Dale (ed.): Write Stuff, Evaluations of Graphology - The Study of Handwriting Analysis. Prometheus Books, 1992.

Blackmore, Susan: Dying to Live - Science and the Near-Death Experience. Grafton, 1993.

Broad, William & Wade, Nicholas: Betrayers of the Truth, Fraud and Deceit in Science. Oxford University Press, 1985.

Burnam, Tom: The Dictionary of Misinformation. Futura Publications, 1975.

Colman, Andrew: Facts, Fallacies and Frauds in Psychology. Hutchinson, 1987.

Condon, Edward: Scientific Study of Unidentified Flying Objects. Bantam, 1969.

Culver, Roger & Ianna, Philip: Astrology: True or False? A Scientific Investigation. Prometheus Books, 1988.

Druckman, Daniel & Swets, John (ed.): Enhancing Human Performance, Issues, Theories and Techniques. National Academy Press 1988.

Druckman, Daniel & Swets, John (ed.): In the Mind's Eye, Enhancing Human Performance. National Academy Press 1991.

Edelman, Nils: Viisaita ja veijareita Geologian maailmassa. Otava, 1990.

Eldredge, Niles: The Monkey Business - A Scientist Looks at Creationism. Washington Square Press, 1982.

Eysenck, H.J. & Nias, D.: Astrology: Science or Superstition? Penguin Books, 1984. (ei skeptinen)

Frazier, Kendrick (ed.): Paranormal Borderlands of Science. Prometheus Books, 1981.

Frazier, Kendrich (ed.): Science Confronts the Paranormal. Prometheus Books, 1985.

Futuyma, Martin: Science on Trial - The case for Evolution. Pantheon Books, 1983.

Gardner, Martin: Fads and Fallacies in the Name of Science. Dover, 1957.

Gardner, Martin: Science: Good, Bad and Bogus. Prometheus Books, 1981.

Gardner, Martin: New Age, Notes of a Fringe Watcher. Prometheus Books, 1991.

Gilovich, Thomas: How We Know What Isn't So - The Fallibility of Human Reason in Everyday Life. The Free Press, 1991.

Gauquelin, Michel: Neo-Astrology, A Copernican Revolution. Arkana, 1991. (ei skeptinen)

Goldsmith, Donald (ed.): Scientists Confront Velikovsky. Cornell University Press, 1977.

Goran, Morris: Fact and Fantasy: The Occult and Pseudosciences. Littlefield, 1980.

Hansel, C.E.M.: ESP and Parapsychology - A Critical Re-evaluation. Prometheus Books, 1980.

Hines, Terence: Pseudoscience and the Paranormal - A Critical Examination of the evidence. Prometheus Books, 1988.

Hubner, John & Gruson, Lindsey: Monkey on a Stick, Murder, Madness, and the Hare Krisnas. An Onyx Book, 1990.

Häyry & Karttunen & Virtanen: Paholaisen asianajaja, opaskirja skeptikoille. Ursa, 1989.

Jerome, Lawrence: Astrology Disproved. Prometheus Books, 1977.

Jännes, Antti & Oja, Heikki: 1982 kun planeetat kohtaavat. Ursa 1978.

Klass, Philip J.: UFOs, The Public Deceived. Prometheus Books, 1983.

Kyröläinen, Juhani & Teerikorpi, Pekka: Ufojen arvoitus. Ursa, 1980.

Miettinen, Matti A.: Sinä paranet nyt. Kustannuskiila, 1990.

Paulos, John: Innumeracy: Mathematical Illiteracy and Its Consequences. Hill and Wand, 1988.

Radner, Daisie & Radner, Michael: Science and Unreason. Wadsworth Publishing Company, 1982.

Randi, James: FLIM-FLAM, Psychics, ESP, Unicornds and other Delutions, Prometheus Books, 1982.

Randi, James: The Truth About Uri Geller. Prometheus Books, 1982.

Randi, James: Psychic Investigator (Based on the television series for Granada Television). Bostree Limited, 1991.

Reed, Graham: The Psychology of Anomalous Experience. Prometheus Books, 1988.

Reinikainen, Pekka & Rantanen, Marja: Parantajat, kuinka puoskarointi muuttui vaihtoehtolääketieteeksi. Kuva ja sana, 1992.

Rothman, Milton: A Physicists Guide to Skepticism. Prometheus Books, 1988.

Sarsila, Juhani: Historian väärennöksiä ja väärentämisen historiaa. Otava, 1988.

Siegel, Ronald: Fire in the Brain, Clinical Tales of Hallucination. A Plume Book, 1992.

Weisberg, Robert: Creativity, Genius and other Myths. Freeman and Company, 1986.

Koonnut Lauri Gröhn

TULEVIA TAPAHTUMIA

Rakenna itse oma maailmankuvasi, älä o(s)ta valmista

Espoon työväenopistossa (Opistotalo, Leppävaara, Vanha maantie 9) järjestetään marraskuussa 1993 keskustelusarja aiheesta USKO, TIEDE JA EPÄILYS.

Kurssin ohjelma:

1. ilta 1.11. klo 18.00-20.15
Mitä tiede on, entä pseudotiede?
Tietomme todellisuudesta, onko sitä? Luennoitsija avoin

2. ilta 8.11. klo 18.00-20.15
Mitä tietoisuus on? Onko sielu vain sielukkailla?
Nykypsykologian tila ja käsitykset. Apulaisprofessori Risto Vuorinen

3. ilta 15.11. klo 18.00-20.15
Millainen on kvanttifysiikan reaalimaailma?
Mitä se energia oikein on? Luennoitsija avoin

4. ilta 22.11. klo 18.00-20.15
Mikä on ihme?
Miten tutkia paranormaaleja ilmiöitä? Veli Toukomies, Skepsis

5. ilta 29.11. klo 18.00-20.15
Mitä löytyy ihmisen tiedostamattomasta?
Suggestio ja hypnoosi Ilpo V. Salmi, Skepsis.

Kurssin suunnittelu ja järjestelyt: Ilpo V. Salmi.

Puh: 90 - 588 1943 tai 94049 - 01413 (autopuhelin). Kurssista voi tiedustella myös suoraan Espoon työväenopistolta, puhelin 90-519 783.

Skepsiksen kuukausikokoukset syksyllä 1993

Torstai, 7.10. klo 18.00. DI Matti Ollila: Kirlian kuvaus ja "aurat" Säätytalo, Snellmannink. 9-11

Torstai, 4.11. klo 18.00. Fil.tri Erkki Rauhala: Biosähkö tieteessä ja epätieteessä. Säätytalo, Snellmanninkatu 9-11.

Torstai, 2.12. klo 18.00. Yleisöesitelmä ja mahdollinen Huuhaapalkinnon jako, Porthania IV, Hallituskatu 9-11.

KESKUSTELUA

Nostradamuksen tulkeista

Skeptikossa 2/93 Karlo Kauko selosti viittä Nostradamus-kirjaa ja kiitti avusta Helsingin kaupungin pääkirjastoa. Helsingin kirjastoissa on yleensäkin kovin vähän Nostradamus-kirjoja, joten on ymmärrettävää, ettei Kaukonkaan haaviin osunut yhtään kriittistä esitystä. No kyllähän suppeastakin otannasta selvisi, miten erilaisia tulkitsijat ovat, ja on syytä korostaa, että Nostradamuksen alkuteksteillä on kovin vähän tekemistä niiden tulkintojen kanssa, jotka riippuvat sepittäjien omista toiveista.

Pari kommenttia. Jean Jovaliste ei ennustanut kommunistien valtakauden päättyvän maaliskuussa 1991 "ilman ulkovaltojen asiaan sekaantumista" vaan tämä ja Neuvostoliiton hajoaminen liittyi 1980 alkaneeseen 27-vuotiseen kolmanteen maailmansotaan ja Aasiasta tapahtuvaan hyökkäykseen.

Georg Ljungströmin kirjasta Nostradamuksen ennustukset maailman vaiheista vuodesta 1558 vuoteen 3797 Kaukon käsiin oli osunut vain vuoden 1959 suomennoksen uusintapainos vuodelta 1976. Alkuteos ilmestyi Ruotsissa 1922, Akseli Skutnabbin ja Väinö Stenbäckin suomennos 1923. Vuoden 1959 laitoksen teksti on osittain erilainen ja siitä ovat epäilemättä vastuussa toimittajiksi merkityt Pauli Kotkavaara ja Reino Kalliovaara. Outoa on, että teksti on muutettu jo 1942 mutta tuolloin ei kirja ilmestynyt. Niinpä mainittu maailmansota ei ollut ensimmäinen vaan toinen ja sen piti päättyä "tänä vuonna 1942 sen heinäkuussa". Toisaalla viitataan nykyaikaan, "jolloin Suur-Saksa parhaillaan on syntymässä". Kohdat on lainattu Sagittariuksen (=V.M. Viljanen) kirjasta Nostradamus ja maailmantapahtumat (1942).

Uusintapainoksessa 1976 on Kotkavaaran esipuhe ja siinä hän sanoo Ljungströmin eroavan muista tulkitsijoista siinä, että häneltä puuttuu poliittinen väri ja juutalaisviha. Kaukon mukaan Pekka Ervast sanoi samaa Billensteinista, mutta tämän täytyy johtua sekaannuksesta muistiinpanoissa. Ervast muuten kutsui Billensteinia väärin Bildensteiniksi, mikä osoittaa, että hän selosti tämän tulkintoja toisen käden lähteestä.

OIKAISU

Skeptikossa 2/93 moitin Mark C. Albrechtin kirjaa Jälleensyntyminen vai ruumiin ylösnousemus? mm. kirjoitusvirheistä ja eikös sieltä yksi livahtanut arvosteluunkin. Albrechtin lainaaman professori "Ernest Hildegardin" oikea sukunimi on Hilgard. Kiitän Ilpo V. Salmea huomautuksesta.

Kalevi Kuitunen

Skeptikkojen virheitä - skepposia

Allekirjoittaneen nimi on syystä jos toisestakin vilahdellut viimeisimmissä Skeptikko-lehdissä. Kun samassa yhteydessä usein on esitetty tietoja, jotka eivät vastaa todellisuutta, ei liene syytä kokonaan vaieta.

Toimittaja Matti Virtanen yritti kyllä jo numerossa 16 oikaista väitettään minulle soitta-

misesta 11.8.92. Hän oli edelleen vakuuttunut puhelinsoitostaan Kymälälle, vaikka ei pystynyt muistamaan, oliko vastaaja mies vai nainen. Kolme seikkaa puhuu kuitenkin puhelinsoittoa vastaan: 1) toimituksessa olleet henkilöt eivät muista kyseistä puhelua, 2) jokainen puhelu on kirjattu pääosiltaan vihkoon, Matti Virtasen soitosta ei löydy mainintaa, 3) Kymälällä tuolloin olleet henkilöt eivät olisi pystyneet sanomaan tutkimusraportin olevan Tapani Koivulalla. Sen sijaan itse kerroin tuon asian myöhemmin syksyllä soittaessani Matti Virtaselle Göteborgin lähistön ufoista ja ehdottaessani, että Helsingin Sanomat/Skepsis lähtisi niitä tutkimaan.

Lääkäri Pekka Roposen kirjoituksessa Ufoja etsimässä Heurekassa skepposia oli runsaasti, mutta ajan ja tilanpuutteen takia mainitsen vain itseeni liitetyt. Kovin tarkkaavainen lääkäri ei ole ollut, kun hän väittää minun kiinnostuneen ufoista nähtyäni humanoidin marjojenpoimimismatkalla 60-luvulla. Olin kirjoittanut paneelikeskustelun alkupuheenvuoron paperille, jossa edelleenkin lukee, että isäni ja veljeni tekivät kyseisen havainnon (asian voi tarkistaa myös kirjastani Ufoja Suomen taivaalla, Kirjayhtymä 1970, ss. 145-149). Ufoihin kiinnostumiseni tapahtui jo paljon aikaisemmin; henkilökohtaisen historiani ufojen suhteen aloitin paneelikeskustelussa vuodesta 1954.

Mitä taas tulee Karlo Kaukon mainitsemaan selvännäköilmiöön Ultran palstoilla (Skeptikko 2/93), siihen toimittaja Äyräväinen on varmasti itse halukas vastaamaan seuraavassa numerossa.

Tapani Kuningas
Ultran päätoimittaja

Toimitus ei ota kantaa siihen, kumpi kiistelevistä herroista (Kuningas vastaan Virtanen) on muistikuvissaan oikeassa. "Ihmisten muistikuvat muuttuvat koko ajan", toteaa myös lääkäri Pekka Roponen tässä numerossa julkaistussa jutussa.

Olennaista kiistassa lienee kuitenkin se, etteivät ufotutkijat toimittaneet kyseessä olevia tietoja toimittaja Matti Virtaselle, vaikka hän oli niitä useaan otteeseen pyytänyt.

Skeptikon Keskustelupalsta on tarkoitettu foorumiksi asialliselle keskustelulle erilaisista paranormaaleihin ilmiöihin liittyvistä kysymyksistä. Asiavirheet on aina paikallaan oikaista, mutta pelkkiä kiistelyjä siitä, kuka sanoi missäkin yhteydessä mitäkin, emme jatkossa julkaise.
Toimitus

Vastine Veli Toukomiehelle

(Skeptikko 16/kevät 1993)

Ihmelajit

Eriskummallisten kokemusten opiskelijana ja kokijana vastaan Veli Toukomiehen haasteeseen.

Veli Toukomies on varsin taitavasti luokitellut ihmeet eri kategorioihin, eikä perusteluissakaan ole huomauttamista, mutta tahtoisin lisätä listaan kaksi tunnettua ja yleistä ihmelajia: 1) Jumalan ihme eli aito ihme ja 2) typeryysihme. Itse asiassa aito ihme voi olla myös Veli Toukomiehen kuvaama tosiasiaihme, mutta sikäli ei, että todistettava, konkreettinen ihme ei enää edellytä eskoa eikä tulkintamahdollisuutta, jolloin siihen on helppo uskoa. Sen sijaan aitoon ihmeeseen ei ole helppo uskoa, koska se vaatii sekä tapahtuakseen että tullakseen oikein merkitykseltään ymmärretyksi sekä uskoa että nöyryyttä. Aito Jumalan ihme on sen luontoinen, että hyvän typeryysihmeen avulla se voidaan selittää joko kieltämällä tai järkeistämällä tapahtunut. Lisäksi aito ihme on luettavissa kaikkiin ihmelajeihin kuuluvaksi.

Typeryysihme on tavallisin ihmeen laji, jota synnyttää moninaiset inhimilliset ja kulttuuriset syyt. Sen syntyyn ei vaikuta ainoastaan kansanomainen yksinkertaisuus ja herkkäuskoi-

suus vaan myöskin tieteen jääräpäiset teoriat ja dogmit. Tiedemies on monen mielestä typeryysihme silloin, kun hän ei pysty uskomaan todisteita, jos ne sotivat vallitsevaa tietokäsitystä vastaan.

Aito ihme: Kasvoin 2,5 cm lisäpituutta, koska olin niin kiihkeästi rukoillut. Lisäkasvulla ei sinänsä ollut minulle mitään merkitystä, mutta pyysin sitä merkiksi, vastauksena Jumalalta, jos poikani on väitteessään demoneista oikeassa, ja jos uskomalla häntä olin pelastanut yhden ihmisen sielun ja hengen. Jos taas kokemani kauheudet olivat luonnollisesti selitettävissä mitään ei pitänyt tapahtua.

Typeryysihme: Voin todistaa kasvaneeni 168 cm:stä 170,5-senttiseksi 38 vuoden iässä. Koska tällainen pituuskasvu on lääketieteellinen mahdottomuus, lääkärini kielsi todisteen kuitaten ne mittausvirheeksi ja että itse olen ilmoittanut mitä sattuu. Siten menetellen hän aiheettomasti solvaa terveydenhuoltohenkilökuntaa huolimattomuudesta, sillä tuo 168 cm:n tulos on saatu 16-vuotiaasta lähtien, ainakin neljä kertaa virallisella mitalla tehtynä. Uusi pituus on vuorostaan toistettavissa n-kertaa.

Elämä on ihmeitä täynnä, sekä luonnollisia että supranormaaleja.

Marita Råman
fil.yo (folkloristiikka)
kansanuskon tutkija in spe
Helsingin yliopisto

Postia toimitukselle

Eräs hyvinkääläinen abiturientti lähetti elokuussa toimitukselle kirjeen, jossa hän toivoi kriittistä arviota **Allen J. Hynekin** Ufo-kirjoista. Kirjoittaja kertoi, ettei hän ollut tarkoittanut kirjettään julkaistavaksi, joten referoimme ohessa vain kirjeen keskeisimmät kohdat.

Kirjoittaja kertoi lukeneensa jokin aika sitten Hynekin kirjan "*Ufot - toden rajamailla*", joka vaikutti hänestä kriittiseltä ja asialliselta. "Siksi Hynekin mielipide - että ufo-havaintojen taustalla on jotakin tutkimisen arvoista - oli minusta vaikuttavampi kuin epämääräinen aineisto johon yleensä törmää", hän sanoo.

"Hynekin teos on kuitenkin jo 20 vuotta vanha. Saatavillani ei ole pätevää kirjallisuutta, josta saisin tietoa, onko Ufot - toden rajamailla -kirja yleisesti arvioitu kriittiseksi ja totuudenmukaiseksi, vai onko siitä löydetty todistetusti epäpäteviä tietoja tai muita puutteita."

Kirjoittaja kysyykin, voisiko Skeptikko käsitellä Hynekia jossain numerossa. "Onko hän todellisuudessa mitään sinnepäinkään, kuin mitä kirjan kansitaitteessa väitetään - 'ufologian arvostetuimpia nimiä' ynnä muuta kaunista? Onko hän osallistunut ufokeskusteluun paljon laajemmin kun tuolla yhdellä teoksella?" kirjoittaja kysyy.

Lisäksi kirjoittaja vakuuttaa, että vaikka hänen toiveensa olisikin mahdoton toteuttaa, hän pysyy edelleenkin Skeptikon kiinnostuneena lukijana.

Skeptikko haastaa kaikki ufokirjallisuuteen perehtyneet lukijat vastaamaan kirjoittajan kysymykseen. Valitsemme perusteellisimman selvityksen julkaistavaksi lehdessä, ja loput välitämme kirjoittajalle postitse.

On ilo saada oheisen kaltaisia kirjeitä nuorilta lukijoilta varsinkin kun aiemmin tässä lehdessä kerromme, että nuoret ovat vähiten kriittisiä erilaisia huuhaa-ilmiöitä kohtaan.

Toimitus toivoo muutoinkin postia lukijoilta, kommentteja, juttuja tai jutun aiheita ynnä muuta. Yritämme täyttää toiveet mahdollisuuksien mukaan ja puuttua lehdessä niihin aiheisiin, joista lukijat ovat kiinnostuneet.

Sekavasti SETIstä

SETI - Search for Extraterrestrial Intelligence, Publications of the Artificial Intelligence Society, No 9, 1993.

Suomen Tekoälyseura, tiedekeskus Heureka, tähtitieteellinen yhdistys Ursa ja Suomen Tähtitieteilijäseura järjestivät 6.-7.3.1993 seminaarin aiheesta SETI - Maan ulkopuolisen älyn etsintä. Päivien esitelmät julkaistiin myös kirjana.

SETI sinänsä on täysin asiallista tutkimusta. Tilaisuuden amerikkalainen kutsuvieras Stuart Bowyer kuvitteli ilmeisesti olevansa menossa tieteelliseen kokoukseen. Hänen artikkelinsa on kirjan ainoa tieteellinen tutkimusartikkeli. Lopuista suurin osa on useiden SETIä sivuavien alojen populaariesityksiä, useimmat toki aivan hyviä ja kiinnostavia. Ne käsittelevät tähtien ja koko maailmankaikkeuden kehitystä, kemiallista ja biologista evoluutiota ja jopa kieliteoriaa. Vaikka useimmat eivät suoranaisesti kuulukaan SETIin, ne ovat kyllä paikallaan tämäntyyppisessä teoksessa. Kirjan nimi ei vain vastaa sisältöä.

Ikävintä on, että mukaan on päässyt muutamia sangen kyseenalaisia juttuja. Ursan kunniaksi mainittakoon, että se olisi halunnut poistaa kirjasta pahimmat sepitelmät. Nyt tämä tasoltaan erittäin epätasainen teos tekee vahinkoa vakaville SETI-projekteille, kun lukijat rupeavat kuvittelemaan, että alan tutkimukseksi kelpaa kaikenlainen spekulointi, taivaanrantojen maalailu ja käsienlevittely. Mikäli osittain englanninkielinen teos leviää ulkomaille, se antaa suomalaisesta tiedemaailmasta kovin ihmeellisen kuvan.

Aiheeltaan ja tasoltaan kirjavien artikkelien aiheuttamaa sekavuutta lisää vielä se, että muutamat jutuista ovat lyhyitä tiivistelmiä, joissa vain esitetään väitteitä ilman minkäänlaisia selityksiä tai perusteluja. Pahin näistä on Aleksei Arkhipovin kuuden rivin mittainen abstrakti The Moon as an Attractor of Alien Artifacts. Se alkaa väitteellä, että Kuun täytyy houkutella vieraita tiedusteluluotaimia, joita pitäisi löytyä erityisesti Malapert-kraatterin eteläisen seinämän huipulta. Niin tietenkin, päivänselvää-hän tuo on. Suurempi ihme on, millä perusteella Arkhipov oli oikein kutsuttu kokouksessa esitelmöijäksi. Tosin hän ei kuitenkaan päässyt itse paikalle.

Stefan Tallqvistin artikkelin tiivistelmässä väitetään, että tarkoituksena on osoittaa Heisenbergin epätarkkuusperiaatteen avulla elävän solun spontaanin ilmestymistodennäköisyyden olevan lähellä nollaa. Kyllä tuon uskoisi ilman laskelmiakin, mutta mikäpä siinä, onhan hauskaa saada asialle kunnon todistus. Sellaista jutusta ei kuitenkaan löydy. Kymmenen sivun asiaankuulumattoman johdannon jälkeen kirjoittaja pääsee lopulta aiheeseensa, josta hän ei kuitenkaan sano mitään täsmällistä. Matkan varrella lukija joutuu tutustumaan kolmen sivun verran Urantia-kirjan ihmeisiin. Kysymyksessä on häikäilemätön Urantian mainos.

Tauno Hakasen esittämä "uusi tulkinta" elämän synnystä sisältää muutamia pseudotieteelliselle artikkelille tyypillisiä piirteitä. Suurellisesta otsikosta huolimatta koko juttu on niin epämääräinen, ettei siitä oikein saa otetta. Kirjoittajan suosikki-idea on elävän fossiilin käsite, joka

kuitenkin jää varsin hämäräksi. Poikkeuksellisesti mukana on pitkähkö kirjallisuusluettelo, mutta miltei kaikki lähteet ovat pelkkiä populaariteoksia. Tekstissä on kuitenkin vain yksi ainoa kirjallisuusviite ja sekin kirjoittajan omaan teokseen.

Kirjailija Olavi Linnus yrittää mainostaa poikkitieteellisyyttä, mutta sotkee sen niin muodissa olevaan holismiin. Linnus väittää analyyttisen tieteen johtaneen harhaan monissa tapauksissa. Yhtään konkreettista esimerkkiä hän ei kuitenkaan mainitse. Kirjoittaja ilmoittaa toimipaikakseen New Yorkin Tiedeakatemian. Tämähän on se instituutti, jonka Rauni-Leena Luukanen teki surullisenkuuluisaksi. Kysymyksessä on samanlainen tiedettä tunnetuksi tekevä seura kuin vaikkapa Ursa. Jäseneksi pääsee kuka tahansa maksamalla 85 dollaria vuodessa. "Kutsu" on mainos, joka on lähetetty kaikille Scientific American -lehden tilaajille. Seuran jäsenenä esiintyminen on yleisön hämäämistä, sillä jäsenyyteen ei tarvita mitään tieteellistä meriittiä.

Hämmentävä on myös kirjan viimeinen, Jari Palomäen artikkeli. Koska se on lyhyt tiivistelmä, esitelmän todellista sisältöä on mahdoton arvioida. Pelkän tiivistelmän perusteella jää vaikutelma filosofian harrastajasta, joka haluaa leikkiä viisasta sumuttamalla lukijaa käsittämättömillä ja sisällyksettömillä lauseilla. Kirja päättyy sanoihin "kosmos ylittää käsitteensä".

Tähtitieteen tavoin SETI ja siihen liittyvät tieteenalat houkuttelevat harrastelijoita kehittelemään omia teorioitaan piittaamatta lainkaan suurella vaivalla saavutetuista tutkimustuloksista. On valitettavaa, että niitä on sotkettu hyviäkin kirjoituksia sisältävään kirjaan aitoon New Age -hengen mukaiseen kaikki kelpaa -tyyliin.

Hannu Karttunen

Kirjoittaja, FT Hannu Karttunen on astronomi ja Skeptikko-lehden päätoimittaja

SKEPSIKSEN HAASTE

10.000 mk sille, joka pystyy valvotuissa olosuhteissa tuottamaan paranormaalin ilmiön.

ENGLISH SUMMARY

Sceptics and religions editorial by Nils Mustelin

As a chairman of the Skepsis association I was asked from time to time, why our association is interested in all kinds of little rouges, in which only a few takes any notice, but does not care of the worldwide swindle being done in the name of religions.

Drawing the line between various religions and the belief in astrology or in the healing power of nature is controversial. I think the old superstitions and commercial new religions are more important for the Skepsis to study than the traditional religions.

Eino Kaila's Dunkle Ecke by Jouko Aho

The worldwide known Finnish philosopher Eino Kaila once said that every philosopher has his/her own Dunkle Ecke (dark corner). His own was parapsychology. In the beginning he may have thought parapsychology as a possible phenomenon but later became critical.

Finland believes in what? by Marketta Ollikainen

A recent Gallup study reveals that more than one third of Finns believe in ufos, nearly as many in spiritual healing and one quarter in reincarnation. In ghosts believes every tenth Finn.

According to the study done by the research center of Finnish Lutheran Church, especially young people and students tend to believe in paranormal phenomena. The study shows that 47 per cent of students believe in ufos, 32 in horoscopes and even 16 per cent in ghosts.

Quasimemories from earlier lives by Kalevi Kuitunen

Many of the people who believe in paranormal phenomena insist that in hypnosis can be recalled memories from earlier lives. Very often those alternative personalities revealed by hypnosis are unknown in history. However those people stick tough to their beliefs.

False Memory Syndrome by Martin Gardner (in the Skeptical Inquirer, summer 1993)

In March 1992, a group of distinguished American psychologists and psychiatrists formed the False Memory Sundrome (FMS) Foundation. Its purpose is to combat the fast-growing epidemic of dubious therapy that is tearing thousands of families apart, scarring patients for life, and breaking the hearts of innocent parents and other relatives.

LIITY SKEPSIKSEN JÄSENEKSI!

Jos halua liittyä Skepsiksen jäseneksi, lähetä oheinen lomake tai sen kopio täytettynä Skepsiksen sihteerille osoitteella Veli Toukomies, Rintamamiehentie 15, 01600 PORVOO.

Yhdistyksen jäsenmaksu (sisältää Skeptikko-lehden tilauksen) on 75 mk (alle 20-vuotiaille 30 mk), jonka voit maksaa yhdistuksen tilille :

PSP 6371 513.

Voit myös tilata Skeptikko-lehden liittymättä jäseneksi. Tilausmaksu on sama 75 mk/vuosi. Käytä tilauslomakkeena jäsenanomusta ja ilmoita vain nimesi ja osoitteesi ja merkitse lomakkeeseen, ettet halua liittyä jäseneksi.

JÄSENANOMUS

Nimi ______________________

Ammatti ja oppiarvo ______________________

Lähiosoite ______________________

Postitoimipaikka ______________________

Puhelin ______________________

Työpaikka ______________________

Työpaikan lähiosoite ______________________

Postitoimipaikka ______________________

Puhelin ______________________

____

Kokemus Skepsiksen toimialaan liittyvistä asioista, mahdollisesti aihetta sivuavat julkaisut, jäsenyys muissa tieteellisissä yhdistyksissä, erityiset mielenkiinnon kohteet (käytä tarvittaessa erillistä paperia):______________________

____

____

____

____

____

____

____

____

Hyväksyn Skepsis-yhdistyksen säännöissä määritellyn tarkoituksen ja toimintaperiaatteet (ks. seuraava sivu) ja haluan liittyä yhdistyksen jäseneksi.

Päiväys ______________________

Allekirjoitus______________________

SKEPSIS

Skepsis on 1987 perustettu suomalaisten skeptikkojen yhdistys. Skepsiksen toimintaperiaatteet ovat samantapaiset kuin yhdysvaltalaisen CSICOPin (Committee for the Scientific Investigation of Claims of the Paranormal), mutta se toimii täysin itsenäisesti vaikkakin yhteistyössä CSICOPin ja muiden vastaavien järjestöjen kanssa.

Yhdistyksen säännöissä mainitaan Skepsiksen tarkoituksesta ja periaatteista seuraavaa: Yhdistyksen tarkoitus on:

— Edistää paranormaaleja ilmiöitä koskevien väitteiden objektiivista ja puolueetonta tieteellistä tutkimusta ottamatta näiden väitteiden paikkansapitävyyteen kantaa apriorisin, tutkimusta edeltävin perustein.

— Ylläpitää tällaisesta tutkimuksesta kiinnostuneiden ihmisten verkostoa sekä pitää yhteyttä vastaavanlaisiin yhteisöihin kotimaassa ja ulkomailla.

— Julkaista paranormaaleja ilmiöitä koskevia väitteitä tutkivia artikkeleja ja kirjoja sekä laatia tällaisia väitteitä sisältävien julkaisujen bibliografioita.

— Järjestää alaan liittyviä kokouksia ja konferensseja sekä harjoittaa valistus- ja tiedotustoimintaa.

Yhdistys on poliittisesti, aatteellisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton.

Yhdistyksen hallitus voi hyväksyä anomuksesta yhdistyksen jäseneksi yksityishenkilöitä ja oikeuskelpoisia yhteisöjä, jotka hyväksyvät edellä mainitut yhdistyksen periaatteet.

Skepsis ry:n hallitus:

Lauri Gröhn (puheenjohtaja),

Hannu Karttunen, (varapuheenjohtaja ja Skeptikko-lehden päätoimittaja)

Veli Toukomies (sihteeri),

Karlo Kauko

Ilpo V. Salmi.

Skepsis-yhdistyksen tieteellinen neuvottelukunta:

dosentti S. Albert Kivinen (puheenjohtaja)
professori Nils Edelman
apulaisprofessori Kari Enqvist
amanuenssi Harry Halén
professori Pertti Hemánus
dosentti Raimo Keskinen
professori Kirsti Lagerspetz
professori Raimo Lehti
professori Anto Leikola
LKT Matti A. Miettinen
professori Nils Mustelin
professori Ilkka Niiniluoto
dosentti Heikko Oja
professori Heikki Räisänen
dosentti Veijo Saano
professori Anssi Saura
FL Tytti Sutela
professori Raimo Tuomela
professori Yrjö Vasari
professori Johan von Wright
dosentti Risto Vuorinen.

Jäsenasioista, lehtitilauksista ja muista yhdistyksen toimintaan liittyvistä kysymyksistä pyydetään neuvottelemaan yhdistyksen sihteerin kanssa, puh. 915 - 149 320 tai postitse:

Veli Toukomies,
Rintamamiehentie 15
06100 PORVOO

Yhdistys on Tieteellisten seurain valtuuskunnan jäsenjärjestö

Paholaisen asianajaja, opaskirja skeptikoille

Jos kirjahyllystäsi puuttuu Skepsiksen julkaisema Paholaisen asianajaja, niin hanki se mitä pikimmin ennen kuin kirja katoaa kokonaan antikvariaattien kätköihin. Kirjaa löytynee vielä hyvin varustetuista kirjakaupoista tai sen voi hankkia suoraan Ursan kirjamyynnistä. Kirjan voi ostaa myös syksyllä järjestettäviltä Rajatiedon messuilta, joilla Skepsis on mukana omalla osastollaan. Messut järjestetään Suomalaisella yhteiskoululla Helsingissä 16.-17.10.

Skepsis-yhdistyksen julkaisema Paholaisen asianajaja -kirja on toistaiseksi ainoa suomenkielinen teos, joka arvioi kriittisesti kaikenkarvaisia huuhaa-juttuja.

Lue Paholaisen asianajajasta tähdistäennustamisesta, maasäteilystä, ufoista, ihmelääkinnästä ja räyhähengistä ynnä muista ihmeistä, niin luulet vähemmän.

Muuten advocatus diabolilla eli paholaisen asianajajalla oli keskiajan katolisessa kirkossa tärkeä rooli. Jos joku väitti kokeneensa Jumalan ihmeen, asianajaja keräsi kaiken mahdollisen todistusaineiston väitettä vastaan. Näin kirkko halusi varmistaa, ettei sitä oltu vedetty nenästä tai ettei väitetty ihme perustunut silkkaan hyväuskoisuuteen. Tärkeä mies siis.

Kirjaa voi tiedustella kirjan kustantajalta: Ursa, puhelin 90-174 048

Heta Häyry, Hannu Karttunen, Matti Virtanen (toim.): Paholaisen asianajaja,opaskirja skeptikoille. Tähtitieteellinen yhdistys Ursa, Helsinki 1989